

หน้าที่ โครงสร้าง และคำเชื่อมของอนุพจน์ชนิดต่างๆ

ในบทที่ ๒ ได้กล่าวถึงการแบ่งอนุพจน์ออกเป็นชนิดต่างๆ ทั้ง ๔ ชนิด คือ อนุพจน์นาม อนุพจน์คุณศัพท์ อนุพจน์วิเศษณ์ และอนุพจน์หลัก อนุพจน์บางอนุพจน์อาจจะมีคำเชื่อม บางอนุพจน์อาจไม่มีคำเชื่อมก็ได้ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงคำเชื่อมและแบบโครงสร้างของอนุพจน์โดยทั่วไป ในบทนี้จะได้กล่าวถึงอนุพจน์แต่ละชนิดโดยละเอียด คือ ศึกษา หน้าที่ และโครงสร้างของอนุพจน์แต่ละชนิดทั้งที่มีและไม่มีคำเชื่อม และศึกษาว่าอนุพจน์แต่ละชนิดอาจจะปรากฏในประโยคใหญ่ที่มีโครงสร้างเป็นแบบใดบ้าง นอกจากนี้ยังจะได้ศึกษาคำเชื่อมอนุพจน์แต่ละชนิดว่ามีคำอะไรบ้าง แต่ละคำมีตำแหน่งและหน้าที่อย่างไร

๓.๑ อนุพจน์นาม

๓.๑.๑ หน้าที่ของอนุพจน์นาม อนุพจน์นามชนิดที่มีคำเชื่อมอาจจะทำหน้าที่เป็นหน่วยประธานหรือหน่วยกรรมตรงของประโยคใหญ่เท่านั้น ส่วนอนุพจน์นามชนิดที่ไม่มีคำเชื่อมอาจจะทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง และเป็นส่วนหลักในหน่วยนามพิเศษก็ได้

๓.๑.๑.๑ อนุพจน์นามชนิดที่มีคำเชื่อมอาจจะทำหน้าที่เป็นหน่วยประธานหรือหน่วยกรรมตรงของประโยคใหญ่ก็ได้

ก. ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน (S) ของประโยคใหญ่ที่มีโครงสร้างเป็นแบบใดแบบหนึ่งใน ๔ แบบ ต่อไปนี้ คือ

- $\underline{S} V_1$ ที่เธอแสดงกิริยา เธอเห็นตอหนามแดง / ไม่ใช่เลย
- $V_1 \underline{S}$ ไม่ใช่หรือคะ / ที่เธอชอบว่าผู้ใหญ่
- $\underline{S} V_t O$ ที่ คุณพูดกับเขา / ไม่เป็น ความจริง
- $\underline{S} V_{tt} O I$ การที่เรามีบ้านใกล้ตลาด / ทำให้ขาย - ของ ถูกค่า - ได้สะดวก

จ. ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรง (O) ของประโยคใหญ่ที่มีโครงสร้างเป็นแบบใดแบบหนึ่งใน ๕ แบบ ต่อไปนี้ คือ

- $V_t O$ รู้ไหม / ว่าใครจะมาที่บ้านเราวันนี้
- $S V_t O$ ฉัน ไฉน - / ที่เขาพูด / -ตลอด
- $O S V_t$ ที่เขาออกراكาคุณ / คุณ เชื้อใหม่

$V_{tt} I O$ ช่วยบอก- แดง - กว๊ว/ ว่าฉันจะไปงานคืนนี้
 $S V_{tt} I O$ ฉัน ถาม- เขา - แดว/ ว่าเขาจะมาอีกไหม

๓.๑.๑.๒ อนุพากย์นามชนิดที่ไม่มีคำเชื่อมอาจจะทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรงและหน่วยกรรมรองของประโยคใหญ่ หรืออาจจะทำหน้าที่เป็นส่วนหลักในหน่วยนามพิเศษก็ได้

ก. ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน (S) ของประโยคใหญ่ที่มีโครงสร้างเป็นแบบโคแบบหนึ่ง ใน ๗ แบบ ต่อไปนี้ คือ

$S V_1$ ปล่อยเขาไป/ ดีกว่า
 $V_1 S$ เหนื่อยไหม/ เดินขายของตามตรอกตามซอย
 $S V_t O$ ใครวิ่งชนะ/ จะได้ รางวัล
 $O S V_t$ รางวัลนี้/ ใครวิ่งชนะ/ จะได้รับทันที
 $S V_{tt} O I$ คุณพูดภาษาอังกฤษเก่งๆ/ กำลังขาย ของ ฝรั่ง
 $O S V_{tt} I$ ของพวกนี้ / ใครพูดภาษาอังกฤษเก่งๆ/ ช่วยขาย- ฝรั่ง - หน่อย
 $I S V_{tt} O$ รถนี้ / ใครขายว่างๆ/ ช่วยเติม- น้ำมัน - หน่อย

ข. ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรง (O) ของประโยคใหญ่ที่มีโครงสร้างเป็นแบบโคแบบหนึ่ง ใน ๓ แบบ ต่อไปนี้ คือ

$V_t O$ ไม่ชอบเลย/ คนขับรถเร็วมากๆ
 $S V_t O$ ฉัน ชอบฟัง/ คุณพูดภาษาอังกฤษเพราะๆ
 $O S V_t$ เสียตายแล้ว/ เขา ยังกลัวเลย

ค. ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมรอง (I) ของประโยคใหญ่ที่มีโครงสร้างเป็นแบบโคแบบหนึ่ง ใน ๕ แบบ ต่อไปนี้ คือ

$V_{tt} O I$ กำลังจะแจก- รางวัล/ นักเรียนเรียนดี/ - รี
 $S V_{tt} O I$ ครูใหญ่ กำลังแจก รางวัล/ นักเรียนเรียนดี
 $O S V_{tt} I$ หนังสือเหล่านี้ ครู จะให้ / คนสนใจภาษาอังกฤษจริงๆ
 $I S V_{tt} O$ ใครสอบได้ที่หนึ่ง/ ครู จะให้ รางวัล
 $O I S V_{tt}$ หนังสือพวกนี้ / ใครสนใจภาษาอังกฤษจริงๆ/ ครู จะให้

ง. ทำหน้าที่เป็นส่วนหลักในหน่วยนามพิเศษ ตัวอย่าง

N เสื้อสีขาวของใคร/ ที่อยู่ในตู้ชั้น

ประโยคข้างต้นประกอบด้วยอนุพากย์ ๒ อนุพากย์ คือ อนุพากย์นาม เสื้อสีขาวของใคร กับ

อนุพากย์คุณศัพท์ ที่อยู่ในชุมชน อนุพากย์ทั้งสองต่างทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของหน่วยนามพิเศษ อนุพากย์นามทำหน้าที่เป็นส่วนหลักในหน่วยนามพิเศษ อนุพากย์คุณศัพท์ทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย

๓.๑.๒ โครงสร้างของอนุพากย์นาม อนุพากย์นามอาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคเริ่มหรือเป็นแบบของประโยคไม่เริ่มโดยเฉพาะก็ได้ อนุพากย์นามชนิดที่มีคำเชื่อมและชนิดที่ไม่มีคำเชื่อมอาจจะมีแบบโครงสร้างที่เหมือน หรือแตกต่างกันไปบ้าง ดังนี้ คือ

๓.๑.๒.๑ อนุพากย์นามที่มีคำเชื่อมและไม่มีคำเชื่อมอาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคเริ่มแบบใดแบบหนึ่ง ต่อไปนี้ คือ

ก. อนุพากย์นามที่มีคำเชื่อมอาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคเริ่มแบบใดแบบหนึ่งใน ๑๐ แบบ ต่อไปนี้ คือ

- v₁ ฉันถามเขา/ ว่า เหนื่อยไหม
- s v₁ ที่ ว่า เขา จะมาที่นั่น / จริงรี
- v₁ s เขาถามฉัน/ ว่า เหนื่อยไหม คุณ
- v_t o เขาบอกฉัน/ ว่า ชื่อ- ชนม- มาแล้ว
- s v_t o ที่ เธอ แสดง- กิริยา เช่นนี้ - ตอน หน้า แจก / น่า เกลียด มาก
- o s v_t เขาบอกฉัน/ ว่า เสื้อ ตัวนี้ คุณ แม่ เขา เย็บ เอง
- v_{tt} o i เขาเคยบอกฉัน/ ว่า จะ ขาย ที่ คุณ แม่
- s v_{tt} o i ที่ ว่า คุณ อยู่ จะ ให้ บ้าน เรา / จะ จริง รี
- o s v_{tt} i ฉันอยากรู้ จริง / ว่า หนังสือ เล่มนี้ ใคร ให้ หนู
- i s v_{tt} o ช่วย บอก คุณ พ่อ ด้วย / ว่า รถ คัน เขียว ผม เติม - น้ำมัน - แล้ว

ข. อนุพากย์นามที่ไม่มีคำเชื่อมอาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคเริ่มแบบใดแบบหนึ่งใน ๗ แบบ ต่อไปนี้ คือ

- n ลูก ใคร / ที่ ยื่น รอง ไถ อยู่ หน้า บ้าน เรา
- v₁ เดิน เล่น ตอน เช้า / เป็น การ ออก กำลัง กาย
- s v₁ ฉันไม่ รัก หรร ก / เด็ก ชน มาก ๆ
- v_t o จะ ชื่อ - ของ - ที่ ร้าน นี้ / ต้อง มี เงิน มาก ๆ หน่อย
- s v_t o ใคร อยาก ได้ ขนม / มา ที่ นี้ เดี๋ยว นี้
- v_{tt} o i ให้ เสื้อ ผ้า เด็ก พวก นี้ / คินะ
- s v_{tt} o i เขา กำลัง เติม - น้ำมัน รถ - อยู่ หน้า บ้าน / คุณ ไม่ เห็น รี

๓.๑.๒.๒ อนุพากย์นามที่มีคำ เชื่อมและไม่มีคำเชื่อมอาจจะมีการสร้าง เป็นแบบของประโยค ไม่เริ่มโดยเฉพาะแบบใดแบบหนึ่งใน ๖ แบบ ต่อไปนี้คือ

- v _t	ที่ <u>ทำ</u> เอง/ <u>ดี</u> แล้ว
v _t	<u>กิน</u> มาก <u>เกิน</u> ไป/ <u>ไม่</u> ดี <u>แน่</u> ๆ
- s v _t	ที่ <u>คุณ</u> <u>ทำ</u> ไป <u>นั้น</u> / <u>ถูก</u> <u>ต้อง</u> <u>แล้ว</u>
- s v _t	<u>คน</u> <u>ไม่</u> <u>ชอบ</u> / <u>ไม่</u> <u>ต้อง</u> <u>ไป</u> <u>หรร</u> ก
- v _{tt}	เขา <u>บอก</u> <u>เธอ</u> / <u>ว่า</u> <u>ช่วย</u> <u>ขาย</u> <u>แทน</u> <u>เขา</u> <u>หน</u> อຍ
v _{tt}	<u>ให้</u> <u>ไป</u> <u>เสีย</u> <u>ก่อน</u> / <u>ดี</u> <u>แล้ว</u>
- s v _{tt}	เขา <u>บอก</u> <u>ฉัน</u> / <u>ว่า</u> <u>เขา</u> <u>จะ</u> <u>ช่วย</u> <u>สอน</u> <u>แทน</u>
s v _{tt}	<u>ใคร</u> <u>ขาย</u> <u>ได้</u> <u>มาก</u> <u>ที่</u> <u>สุด</u> / <u>จะ</u> <u>ได้</u> <u>ไป</u> <u>เที่ยว</u> <u>ญี่ปุ่น</u>
- v _{tt} i	เขา <u>ถาม</u> <u>ฉัน</u> / <u>ว่า</u> <u>บอก</u> - <u>แ</u> ง - <u>ต่อ</u> <u>ได้</u> <u>ไหม</u>
v _{tt} i	<u>ให้</u> - <u>น</u> อง - <u>เสีย</u> / <u>ดี</u> <u>กว่า</u>
- s v _{tt} i	ที่ <u>คุณ</u> <u>ให้</u> <u>เด็ก</u> / <u>เป็น</u> <u>ความ</u> <u>ดี</u> <u>ของ</u> <u>คุณ</u>
s v _{tt} i	<u>ใคร</u> <u>หล</u> อก <u>ขาย</u> <u>ลูก</u> <u>ค้า</u> / <u>จะ</u> <u>ต้อง</u> <u>ไ</u> รับ <u>โทษ</u>

๓.๑.๓ คำเชื่อมอนุพากย์นาม คำเชื่อมอนุพากย์นามทุกคำจะปรากฏต้นอนุพากย์เป็นชนิดคำ เชื่อม ต้น เสมอ คำเชื่อมอนุพากย์นามมี ๗ คำ ได้แก่ คำว่า ว่า ที่ การ ที่ อย่าง ที่ ว่า ตาม ที่ ว่า และ อย่าง ที่ ทั้ง ๗ คำนี้เป็น คำเชื่อม สามัญ คือ ทำหน้าที่เชื่อมอนุพากย์นามเข้ากับอนุพากย์หลัก

คำเชื่อม ๔ คำแรก เป็นคำเชื่อม เดี่ยว ส่วน ๓ คำหลัง เป็นคำเชื่อม ผสม (คำเชื่อมอนุพากย์นาม จะปรากฏอยู่ต้นประโยคใหญ่หรืออยู่ภายในประโยคใหญ่ก็ได้)

ก. คำเชื่อมเดี่ยว ว่า อนุพากย์นามที่มีคำเชื่อม ว่า นำหน้า จะทำหน้าที่เป็นหน่วย กรรม ตรง ของ ประโยค ใหญ่ เสมอ และจะไม่ปรากฏต้นประโยค ตัวอย่าง

v _t ๐	<u>รู้</u> <u>ไหม</u> / <u>ว่า</u> <u>ฉัน</u> <u>จะ</u> <u>ไป</u> <u>อเมริกา</u> <u>เดือน</u> <u>หน้า</u>
s v _{tt} I ๐	เขา <u>บอก</u> <u>ฉัน</u> / <u>ว่า</u> <u>เขา</u> <u>จะ</u> <u>ไป</u> <u>อเมริกา</u> <u>เดือน</u> <u>หน้า</u>

ข. คำเชื่อมเดี่ยว ที่ การ ที่ อย่าง และคำเชื่อมผสม ที่ ว่า ตาม ที่ ว่า อย่าง ที่

อนุพากย์นามที่มีคำเชื่อมเหล่านี้ นำหน้าจะทำหน้าที่เป็นหน่วย ประธาน หรือหน่วย กรรม ตรง ของ ประโยค ใหญ่ ได้

คำเชื่อมเดี่ยว ที่ ตัวอย่าง

s v _i	ที่ <u>เธอ</u> <u>แสดง</u> <u>กิริยา</u> <u>เช่น</u> <u>นั้น</u> / <u>ไม่</u> <u>ดี</u> <u>เลย</u>
๐ s v _t	ที่ <u>เขา</u> <u>พูด</u> / <u>ฉัน</u> <u>ไม่</u> <u>เชื่อ</u>

คำเชื่อม การที่ ตัวอย่าง

$\underline{S} V_1$ การที่คุณตอบเขาแบบนั้น/ น่าเกลียดมาก
 $S V_t O$ ฉัน ไม่ชอบ- /การที่ คุณ กลับ- บ้าน -คำๆ/ -เลย

คำเชื่อม อย่าง ตัวอย่าง

$\underline{S} V_t O$ อย่างคุณทำนั้น/ เป็น อันตรายนะ
 $O S V_t$ อย่างคุณกำลังทำอยู่นั้น/ ฉัน ไม่ชอบเลย

คำเชื่อม ที่ว่า ตัวอย่าง

$\underline{S} V_1$ ที่ว่าจะมีการปฏิบัติ/ จะจริงหรือ
 $S V_t O$ คุณ รุ้บางใหม่/ ที่ว่า จะมีการปฏิบัติ

คำเชื่อม ตามที่ว่า ตัวอย่าง

$\underline{S} V_1$ ตามที่ว่า จะมีสุริยุปราคาวันนี้ / ไม่จริงเลย
 $O S V_t$ ตามที่ว่า จะมีสุริยุปราคาวันนี้ / คุณ รุ้บางใหม่

คำเชื่อม อย่างที่ ตัวอย่าง

$\underline{S} V_t O$ อย่างที่ คุณกำลังทำอยู่นั้น / เป็น อันตรายนะ
 $O S V_t$ อย่างที่ คนทั่วไปเขาลือกัน /คุณ เชื่อไหม

๓.๒ อนุพากย์คุณศัพท์

๓.๒.๑ หน้าที่ของอนุพากย์คุณศัพท์ อนุพากย์คุณศัพท์ชนิดที่มีคำเชื่อม อาจจะทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของหน่วยประธาน ส่วนหนึ่งของหน่วยกรรมตรง ส่วนหนึ่งของหน่วยกรรมรองหรือส่วนหนึ่งของหน่วยนามพิเศษ หรืออาจจะทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของหน่วยวลีเสริมบอกสถานที่ ส่วนหนึ่งของหน่วยวลีเสริมบอกเวลา ส่วนหนึ่งของหน่วยขยายบอกสถานที่และส่วนหนึ่งของหน่วยขยายบอกเวลาก็ได้ ส่วนอนุพากย์คุณศัพท์ชนิดที่ไม่มีคำเชื่อม อาจจะทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของหน่วยประธาน หรือส่วนหนึ่งของหน่วยกรรมตรง เท่านั้น

๓.๒.๑.๑ อนุพากย์คุณศัพท์ชนิดที่มีคำเชื่อมอาจจะทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของหน่วยประโยคประเภทนาม ๔ หน่วยคือ เป็นส่วนขยายในหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง และหน่วยนามพิเศษ หรืออาจจะทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายใน หน่วยวลีเสริมบอกสถานที่ หน่วยวลีเสริมบอกเวลา หน่วยขยายบอกสถานที่ และหน่วยขยายบอกเวลา

ก. ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยประธานของประโยคใหญ่ที่มีโครงสร้างเป็นแบบใดแบบหนึ่งใน ๗ แบบ ต่อไปนี้ คือ

/s/ v ₁	/เด็กที่กำลังรับรางวัล/ น่ารักมาก
v ₁ /s/	น่ารักมากนะ / เด็กที่กำลังรับรางวัล/
/s/ v _t o	/เด็กที่ชอบ/ ไม่มา- โรงเรียน -วันนี้
o /s/ v _t	เสียด้าน /เพื่อนที่เคยเรียนด้วยกัน/ เย็บเอง
/s/ v _{tt} o I	/ครูที่สอนชั้นประถมปีที่ ๗/ กำลังแจก สมุด นักเรียน
o /s/ v _{tt} I	ขนมเหล่านี้/ คนที่มีความเมตตา/ มักจะมาแจก เด็ก
I/s/v _{tt} o	เด็กเหล่านี้/ คนที่มีความเมตตา/ มักจะมาแจก ขนม

ข. ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยกรรมตรงของประโยคใหญ่ที่มีโครงสร้างเป็นแบบใดแบบหนึ่งใน ๗ แบบ ต่อไปนี้ คือ

v _t /o/	เจ็ด / โตะที่อยู่บนห้องควายนะ/
s v _t /o/	แดง กิน- /งานที่คุณให้/ -แล้ว
/o/ s v _t	/งานที่คุณขอมา/ ฉัน กินหมดแล้ว
v _{tt} /o/ I	ให้- /กระเป๋าที่คุณไม่ใช่แล้ว/ ฉัน -เออะ
s v _{tt} /o/ I	เขา ให้ /หนังสือที่เพิ่งซื้อใหม่/ ฉัน
/o/ s v _{tt} I	/ตุ๊กตาที่พี่ให้หนู/ หนู ให้- แดง -แล้ว
I s v _{tt} /o/	นิสิตกลุ่มนี้ อาจารย์ จะให้ /หนังสือที่เพิ่งซื้อใหม่/

ค. ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยกรรมรองของประโยคใหญ่ที่มีโครงสร้างเป็นแบบใดแบบหนึ่งใน ๕ แบบ ต่อไปนี้ คือ

v _{tt} o /I/	ขาย- ตัว /คนที่มาจอง/ -รับ
s v _{tt} o/I/	ครู จะแจก รางวัล /นักเรียนที่เรียนดี/
o s v _{tt} /I/	หนังสือพวกนี้ ครู จะให้ /นักเรียนที่สนใจ/
o /I/ s v _{tt}	หนังสือเหล่านี้ /นักเรียนที่ไม่สนใจ/ ครู ไม่ให้หรอก
/I/ s v _{tt} o	/เด็กที่มีมารยาทดี/ ครูใหญ่ จะให้ รางวัล

ง. ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยนามพิเศษ ตัวอย่าง

N นกสีน้ำตาลตัวเล็กๆ/ที่มาเกาะหน้าต่างห้องนอนทุกวัน

ประโยคข้างต้นนี้ประกอบด้วยอนุภาค ๒ อนุภาค คือ อนุภาคนาม นกสีน้ำตาลตัวเล็กๆ ซึ่ง

เป็นส่วนหลักในหน่วยนามพิเศษ ส่วนอนุพากย์คุณศัพท์ ที่มาเกาะหน้าทางห้องนอนทุกวัน ทำหน้าที่เป็น
ส่วนขยายในหน่วยนามพิเศษ

ง. ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายในหน่วยวลีเสริมบอกสถานที่ ตัวอย่าง

S V_i ของที่ร้านที่เพิ่งเปิดใหม่ แห่งมาก

อนุพากย์คุณศัพท์ ที่เพิ่งเปิดใหม่ ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายในหน่วยวลีเสริมบอกสถานที่
ที่ร้าน/ที่เพิ่งเปิดใหม่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยประธาน ของที่ร้านที่เพิ่งเปิดใหม่

S V_{tC} ฉัน ชอบ กับชาวที่ร้านที่อยู่หน้าซอย

อนุพากย์คุณศัพท์ ที่อยู่หน้าซอย ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายในหน่วยวลีเสริมบอกสถานที่
ที่ร้าน/ที่อยู่หน้าซอย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยกรรมตรง กับชาวที่ร้านที่อยู่หน้าซอย

จ. ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายในหน่วยวลีเสริมบอกเวลา ตัวอย่าง

S V_i กับชาววันที่แมกรัวไม่อยู่ ไม่อรอยเลย

อนุพากย์คุณศัพท์ ที่แมกรัวไม่อยู่ ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายในหน่วยวลีเสริมบอกเวลา
วัน/ที่แมกรัวไม่อยู่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยประธาน กับชาววันที่แมกรัวไม่อยู่

S V_{tC} ฉัน ไม่ชอบ- อากาศวันที่น้องคุณไปนอก -เลย

อนุพากย์คุณศัพท์ ที่น้องคุณไปนอก ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายในหน่วยวลีเสริมบอกเวลา
วัน/ที่น้องคุณไปนอก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยกรรมตรง อากาศวันที่น้องคุณไปนอก

จะสังเกตได้ว่า ถ้าอนุพากย์คุณศัพท์ซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนขยายในหน่วยวลีเสริมบอกเวลา

ไม่ปรากฏในประโยคตัวอย่างข้างต้น อนุพากย์หลักและประโยคใหญ่จะไม่มี ความหมาย เช่น

กับชาววัน ไม่อรอยเลย ×

ฉันไม่ชอบอากาศวัน เลย ×

โดยปกติแล้วหน่วยวลีเสริมบอกเวลาจะคงประกอบควยคำบอกเวลากับส่วนขยาย เช่น กับชาว วัน/นี้
ประโยค เช่น กับชาว วัน.....ไม่อรอย และ ฉับใจชอบอากาศวันเลย จึงไม่ ปรากฏในภาษา

ฉ. ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายในหน่วยขยายบอกสถานที่ ตัวอย่าง

S V_i หนังสือ อยู่บนโต๊ะที่อยู่ตรงมุมห้อง

อนุพากย์คุณศัพท์ ที่อยู่ตรงมุมห้อง ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายในหน่วยขยายบอกสถานที่ บนโต๊ะ/ที่
อยู่ตรงมุมห้อง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยกริยากรรม อยู่บนโต๊ะที่อยู่ตรงมุมห้อง

S V_{tC} เขา กำลังซ่อม- รถ -อยู่ที่บ้านคุณอา/ที่อยู่ท้ายซอย

อนุพากย์คุณศัพท์ ที่อยู่ท้ายซอย ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายในหน่วยขยายบอกสถานที่ ที่บ้าน

คุณอา/ที่อยู่ท้ายซอย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยกริยากรรม กำลังซ่อม- อยู่ที่บ้านคุณอาที่อยู่ท้ายซอย
ข. ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยขยายบอกเวลา ตัวอย่าง

S V_i เขา มาที่นี้คืนที่ที่คุณออกไปดูหนัง

อนุพากย์คุณศัพท์ ที่คุณออกไปดูหนัง ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายในหน่วยขยายบอกเวลา คืน/ที่คุณ
ออกไปดูหนัง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยกริยากรรม มาที่นี้คืนที่ที่คุณออกไปดูหนัง

S V_t O ฉัน จะไปซื้อ- ของ -วันที่คุณจะไปบางแสน

อนุพากย์คุณศัพท์ ที่คุณจะไปบางแสน ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายในหน่วยขยายบอกเวลา วัน/ที่คุณ
จะไปบางแสน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยกริยากรรม จะไปซื้อ- วันที่คุณจะไปบางแสน

จะสังเกตได้ว่า ถ้าอนุพากย์คุณศัพท์ซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนขยายในหน่วยขยายบอกเวลาไม่ปรากฏ
ในประโยคตัวอย่างข้างต้น อนุพากย์หลักและประโยคใหญ่จะไม่มี ความหมาย เช่น เขามาที่นี้วัน X
ฉันจะไปซื้อของวัน X โดยปกติแล้ว หน่วยขยายบอกเวลาจะต้องประกอบด้วยคำบอกเวลากับ
ส่วนขยาย เช่น วัน/นี้ คืน/วัน ประโยคใหญ่เช่น ฉันจะไปซื้อของวัน และ เขามาที่นี้คืน จึง
ไม่เคยปรากฏในภาษา

๓.๒.๑.๒ อนุพากย์คุณศัพท์ชนิดที่ไม่มีค่า เชื่อมอาจะทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยประธาน
หรือเป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยกรรมตรงของประโยคใหญ่

ก. ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยประธานของประโยคใหญ่ที่มีโครงสร้างเป็น
แบบโคแบบหนึ่งใน ๒ แบบ ต่อไปนี้ คือ

/S/ V_i /ภาพคนกำลังหัวเราะเต็มที่/ ไม่น่าดู

/S/ V_t O /ข้าวเครื่องปิ้งคอกที่เชียงใหม่/ ไม่เป็น ความจริง

ข. ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยกรรมตรงของประโยคใหญ่ที่มีโครงสร้างเป็น
แบบโคแบบหนึ่งใน ๗ แบบ ต่อไปนี้ คือ

V_t/O/ เห็น- /รูปคุณอ่านวยแต่งงาน/ -ไหม

S V_t/O/ ฉัน ไม่เชื่อ /ข้าวเครื่องปิ้งคอกที่เชียงใหม่/

/O/ S V_t /รูปคุณพอกำลังตักบาตร/ ฉัน อัดแล้วนะ

V_{tt}/O/ I จะบอก- /ข้าวเครื่องปิ้งคอก/ คุณแม่ -ไหม

S V_{tt}/O/ I ปลัด กำลังจะบอก /ชาวอุทิวาตกำลังระบวค/ พวกชาวบ้าน

/O/ S V_{tt} I /ข้าวคุณสมศักดิ์จะไปนอก/ ฉัน บอก- คุณอา -แล้วนะ

I S V_{tt}/O/ ชาวบ้านพวกนี้ ตำรวจ กำลังจะแจ้ง /ชาวนายอำเภอฆ่าตัวตาย/

๓.๒.๒ ส่วนที่อยู่ข้างหน้า (Antecedent) ในข้อ ๓.๒.๑ ไก่กล่าวถึงอนุพากย์คุณศัพท์ ซึ่งทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยประโยค ประเภตนาม ๔ ชนิด และเป็นส่วนขยายในหน่วยวลี ๔ ชนิด ส่วนที่เหลืออีกส่วนหนึ่งของหน่วยประโยคประเภตนาม และหน่วยวลีเหล่านั้น ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเรียกว่า ส่วนที่อยู่ข้างหน้า ส่วนที่อยู่ข้างหน้าจะทำหน้าที่เป็นส่วนหลักในหน่วยประโยคและหน่วยวลีเหล่านั้น และส่วนที่อยู่ข้างหน้ากับอนุพากย์คุณศัพท์จะร่วมกันทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง หน่วยนามพิเศษ หน่วยวลีเสริมบอกสถานที่ หน่วยวลีเสริมบอกเวลา หน่วยขยายบอกสถานที่ และหน่วยขยายบอกเวลา ตัวอย่าง

S V เด็กที่มาหาคุณ น่ารักมาก

ที่มาหาคุณ เป็นอนุพากย์คุณศัพท์ ทำหน้าที่เป็น ส่วนขยายในหน่วยประธาน เด็กที่มาหาคุณ เด็ก เป็น ส่วนที่อยู่ข้างหน้า ทำหน้าที่เป็นส่วนหลักในหน่วยประธานหน่วยเดียวกัน ส่วนที่อยู่ข้างหน้ากับอนุพากย์คุณศัพท์ จะร่วมกันทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน เด็กที่มาหาคุณ

ส่วนที่อยู่ข้างหน้าอนุพากย์คุณศัพท์อาจจะประกอบด้วย หน่วยหลักอย่างเดี่ยว หรืออาจจะประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยายหน่วยหลัก ชนิดใดชนิดหนึ่ง หรือ ๒ ชนิดเรียงกัน หรือประกอบด้วยหน่วยหลักกับคำบอกเวลา หรือประกอบด้วยหน่วยบอกกำหนดหน่วยเดี่ยว ระหว่างส่วนที่อยู่ข้างหน้ากับอนุพากย์คุณศัพท์อาจจะมีคำพวกหนึ่งแทรกอยู่ เช่น เอง นั่นแหละ ถ้าไม่มีคำเหล่านี้ หน่วยวลีบางหน่วยที่เป็นองค์ประกอบของส่วนที่อยู่ข้างหน้าก็ไม่อาจจะมีอนุพากย์คุณศัพท์มาขยายได้

๓.๒.๒.๑ ส่วนประกอบของส่วนที่อยู่ข้างหน้า ส่วนที่อยู่ข้างหน้าอาจจะประกอบด้วย

ก. หน่วยหลักหน่วยเดี่ยว ส่วนที่อยู่ข้างหน้าอาจจะประกอบด้วยหน่วยหลักอย่างเดี่ยว ชนิดที่เป็นคำนามหรือคำสรรพนามคำเดียว คำนาม ๒ คำเรียงกันโดยอาจจะมีคำเชื่อมหรือไม่มีคำเชื่อมอยู่ด้วยก็ได้

๑. คำนามคำเดี่ยว ตัวอย่าง

S V t o ฉัน ไม่ชอบ เด็ก/ที่ไม่เชื่อฟังพ่อแม่

I S V t t o นักเรียน/ที่สอบได้ที่ ๑ ครู จะให้ รางวัล

๒. คำสรรพนามคักเดี่ยว ส่วนที่อยู่ข้างหน้าทีประกอบด้วยคำสรรพนามคำเดี่ยวอาจจะแบ่งออกได้เป็น ๓ ชนิด คือ คำสรรพนามบุรุษที่ ๑ คำสรรพนามบุรุษที่ ๒ และคำสรรพนามบุรุษที่ ๓ สรรพนามบุรุษที่ ๑ อนุพากย์คุณศัพท์จะขยายส่วนที่อยู่ข้างหน้าทีประกอบด้วยคำสรรพนามบุรุษที่ ๑ เฉพาะที่มีคำว่า พวก นำหน้า หรือคำสรรพนามบุรุษที่ ๑ ที่มี คำพวกหนึ่ง คำมา

ตัวอย่าง

S V_i พวกเรา/ที่ไปแทนคุณเมื่อวานนี้ สนุกมาก
 N ผมเอง/ที่ได้ไปดูงานที่กรุงเทพฯ

สรรพนามบุรุษที่ ๒ อนุพากย์คุณศัพท์จะขยายส่วนที่อยู่ข้างหน้า ที่ประกอบด้วยคำสรรพนาม
 บุรุษที่ ๒ ได้ ในกรณีที่คุณไม่รู้จัก ผู้ที่พูดด้วย หรือในกรณีที่มีคำพวกหนึ่ง* ตามมา ตัวอย่าง

S V_t O คุณ/ที่ยื่นริมประตู ต้องการ อะไร ครับ
 N เชนี่เอง/ที่บอกเขา

สรรพนามบุรุษที่ ๓ แบ่งออกได้เป็น ๒ ชนิด คือ

- ๑. สรรพนามบุรุษที่ ๓ ที่เป็นคำถาม ได้แก่คำว่า ใคร อะไร
- ๒. สรรพนามบุรุษที่ ๓ ที่ไม่เป็นคำถาม ได้แก่คำว่า ท่าน เขา มัน เธอ
- ๑. สรรพนามบุรุษที่ ๓ ที่เป็นคำถาม ตัวอย่าง

S V_t O ใคร/ที่ต้องการจะไป ยกมือขึ้น
 O S V_t อะไร/ที่คุณไม่ชอบ ฉัน มักชอบ
 N อะไร/ที่คุณชอบมากที่สุด

๒. สรรพนามบุรุษที่ ๓ ที่ไม่เป็นคำถาม อนุพากย์คุณศัพท์จะขยายคำสรรพนาม
ท่าน ได้ ส่วนคำสรรพนามอื่นๆ อาจจะมีอนุพากย์คุณศัพท์มาขยายได้ ถ้าระหว่างส่วนที่อยู่ข้างหน้า
 กับอนุพากย์คุณศัพท์นั้น มีคำพวกหนึ่ง^๒ แทรกอยู่ ตัวอย่าง

S V_t O ท่าน/ที่ยื่นสนทนากับคุณเมื่อสักครู่นี้ เป็น นักรรชาวม
 N เขาไซ้ไหม/ที่ให้ตุ๊กตาหนู

๓. คำนาม ๒ คำเรียงกันโดยไม่มีคำเชื่อมนามอยู่ด้วย อนุพากย์คุณศัพท์จะขยายคำนาม
 คำหลังเพียงคำเดียวเท่านั้น (ในกรณีที่อนุพากย์คุณศัพท์ขยายคำนามทั้ง ๒ คำ จะสังเกตได้ว่า คำนาม
 ๒ คำนั้น เป็นส่วนประกอบของ คำประสม ไม่ใช่คำนาม ๒ คำเรียงกัน) คำนามคำที่สองซึ่งมีอนุพากย์
 คุณศัพท์มาขยายอาจจะมีคำลักษณะนามปรากฏอยู่ด้วยก็ได้ ตัวอย่าง
กุญแจตู้ใบ/ที่อยู่ในห้องนอน หายอีกแล้ว

* ดูแหล่งที่แล้ว

๒ ดูแหล่งที่แล้ว

ถ้าคำนาม ๒ คำเป็นส่วนประกอบของคำประสมซึ่งมีอนุพากย์คุณศัพท์มาขยาย เราอาจจะ
เติมคำลักษณะนามของคำนามคำแรกระหว่างส่วนที่อยู่ข้างหน้าและอนุพากย์คุณศัพท์ได้
ตัวอย่าง

กฤษณา/ที่เพิ่งทำใหม่ ไซไม้ได้ อาจจะเติมคำลักษณะนาม
ของคำนาม กฤษณา ได้ เช่น

กฤษณา/ที่เพิ่งทำใหม่ ไซไม้ได้

๘. คำนาม ๒ คำที่มีคำเชื่อมนามอยู่ด้วย

อนุพากย์คุณศัพท์อาจจะขยาย

๑. คำนามคำที่ ๒ คำเดียวเท่านั้น คำนามที่มีอนุพากย์คุณศัพท์มาขยายอาจจะมี
คำลักษณะนามปรากฏอยู่ด้วย

๒. ขยายคำนามทั้ง ๒ คำ ที่มีคำเชื่อมอยู่ด้วย

ตัวอย่าง

๑. รมกะหมวกใบ/ที่คุณสวมอยู่ สวยมาก

๒. ฉันทารมกะหมวก/ที่คุณลืมไว้ ไม่พบ

อนุพากย์คุณศัพท์จะไม่ขยายคำนามคำแรกคำเดียว จะสังเกตได้ว่า คำลักษณะนามของคำนาม
คำแรก ไม่อาจจะปรากฏในประโยคข้างต้นได้ คือเราจะไม่พูดว่า ฉันทารมกะหมวกคันที่คุณลืมไว้ไม่พบ

๓. ส่วนที่อยู่ข้างหน้าอาจจะประกอบด้วยหน่วยหลักกับหน่วยขยายหน่วยหลักชนิดใด
ชนิดหนึ่ง หรือหลายชนิดเรียงกัน

๑. หน่วยหลักและหน่วยวลีกรรม อนุพากย์คุณศัพท์จะขยายทั้งหน่วยหลักและหน่วย
วลีกรรม ตัวอย่าง

ฉันทาลังอ่านหนังสือ เล่มใหม่/ที่คุณซื้อมาเมื่อวานนี้

เค้ก อ้วน/ที่ยืนตรงประตู เป็นน้องคุณอรุณีไซ้ใหม่

๒. หน่วยหลักและหน่วยมาลา อนุพากย์คุณศัพท์จะขยายทั้งหน่วยหลักและหน่วยมาลา

ตัวอย่าง

หนังสือ ส่วนมาก/ที่เขาซื้อ ไม่สนุก

ผลไม้ ส่วนมาก/ที่ซื้อมาจากตลาด ต้องล้างเสียก่อน

*หน่วยหลักและหน่วยขยายหน่วยหลักจะเขียนห่างกันเล็กน้อยเพื่อให้เห็นหน่วยวลีแต่ละหน่วย
ได้ชัดเจน

๓. หน่วยหลักและหน่วยวลีเสริมบอกสถานที่ อนุพากย์คุณศัพท์อาจจะขยายทั้งหน่วยหลักและหน่วยวลีเสริมบอกสถานที่ พร้อมกัน หรืออาจจะขยายแต่เพียงคำนามในหน่วยวลีเสริมบอกสถานที่เท่านั้น หน่วยหลักและหน่วยวลีเสริมบอกสถานที่ ที่มีอนุพากย์คุณศัพท์มาขยาย อาจจะมีคำลักษณะนามของคำนามในหน่วยหลักปรากฏอยู่ด้วยก็ได้ ถ้าอนุพากย์คุณศัพท์ขยายเฉพาะคำนามในหน่วยวลีเสริมบอกสถานที่ คำลักษณะนามของคำนามคำนั้นอาจจะปรากฏหน้าอนุพากย์คุณศัพท์ได้ ตัวอย่าง

ตุ๊กตาของแดง ตัว/ที่พอซื้อให้ หายแล้ว

หนังสือที่ห้องสมุด เล่ม/ที่ยืมไม่ได้ มีอะไรบ้าง

อนุพากย์คุณศัพท์ ที่พอซื้อให้ และ ที่ยืมไม่ได้ ขยาย หน่วยหลักและหน่วยวลีเสริมบอกสถานที่ ตุ๊กตาของแดง และ หนังสือที่ห้องสมุด ตามลำดับ ระหว่างส่วนที่อยู่ข้างหน้ากับอนุพากย์คุณศัพท์จึงมีคำลักษณะนาม ของคำนามในหน่วยหลัก ตุ๊กตา และ หนังสือ ปรากฏอยู่ด้วยได้

เสื้อผ้าของเด็กคน/ที่มาหาคุณ เก่าจังเลย

แกงในอวยใบ/ที่อยู่บนหลังตู้ น่ากินจัง

อนุพากย์คุณศัพท์ ที่มาหาคุณ และ ที่อยู่บนหลังตู้ ขยายเฉพาะคำนามในหน่วยวลีเสริมบอกสถานที่ เด็ก และ อวย ระหว่างส่วนที่อยู่ข้างหน้า กับอนุพากย์คุณศัพท์ มีคำลักษณะนามของคำนามในหน่วยวลีเสริมบอกสถานที่ปรากฏอยู่ด้วย

ถ้าคำลักษณะนามของคำนามในหน่วยหลัก และในหน่วยวลีเสริมบอกสถานที่ เป็นอย่างเดียวกัน อนุพากย์คุณศัพท์อาจจะขยายทั้งหน่วยหลักและหน่วยวลีเสริมบอกสถานที่ หรือขยายเฉพาะคำนามในหน่วยวลีเสริมบอกสถานที่ เท่านั้นก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้พูด ตัวอย่าง

น้องของแดง คน/ที่เคยอยู่ที่นี้ ไปอเมริกาแล้ว อนุพากย์คุณศัพท์

ขยายทั้งหน่วยหลักและหน่วยวลีเสริมบอกสถานที่ น้องของแดง

น้องของแดง คน/ที่เคยอยู่ที่นี้ ไปอเมริกาแล้ว อนุพากย์คุณศัพท์

ขยายเฉพาะคำนาม แดง ในหน่วยวลีเสริมบอกสถานที่

จะสังเกตได้ว่า อนุพากย์คุณศัพท์อาจจะขยายส่วนที่อยู่ข้างหน้า ที่ประกอบด้วย หน่วยหลัก และหน่วยวลีเสริมบอกสถานที่ชนิดที่ประกอบด้วยคำบุพบท ๒ คำเรียงกันได้ แต่จะไม่ขยายเฉพาะหน่วยวลีเสริมบอกสถานที่ที่ประกอบด้วยคำบุพบท ๒ คำเรียงกัน ตัวอย่าง

อากาศ ข้างใน/ที่เรากำลังหายใจอยู่นี้ ไม่บริสุทธิ์

อากาศ ข้างใน/ที่เรากำลังหายใจอยู่นี้ ไม่บริสุทธิ์ X

๔. หน่วยหลักและหน่วยบอกจำนวน อนุพากย์คุณศัพท์จะขยายทั้งหน่วยหลักและหน่วยบอกจำนวน ตัวอย่าง

หมอน ทั้ง๔ใบ/ที่เชอเย็บ สวยมาก

ไข่ กี่ใบ/ที่คุณต้องการ

บ้าน หลังแรกหลังเดียวเท่านั้น/ที่ฉันชอบ

ส่วนที่อยู่ข้างหน้าประกอบหน่วยหลักและหน่วยบอกจำนวน ซึ่งมีคำว่า กี่ และ เท่านั้น อยู่ด้วย จะมีอนุพากย์คุณศัพท์มาขยายได้เฉพาะในประโยคใหญ่ที่ประกอบด้วยอนุพากย์นามและอนุพากย์คุณศัพท์เท่านั้น

๕. หน่วยหลักและหน่วยบอกกำหนด อนุพากย์คุณศัพท์จะขยายทั้งหน่วยหลักและหน่วยบอกกำหนดเฉพาะในประโยคใหญ่ที่ประกอบด้วยอนุพากย์นามและอนุพากย์คุณศัพท์เท่านั้น ระหว่างส่วนที่อยู่ข้างหน้าประกอบหน่วยบอกกำหนดอาจจะมีคำพวกหนึ่ง (ดูหน้า ๔๘) แทรกอยู่ด้วยก็ได้ ตัวอย่าง

รถ คันไหน/ที่คุณขับมาจากกรุงเทพฯ

เด็ก คนนั้น นั่นเอง/ที่เป็นลูกของคุณสุดา

๖. หน่วยหลักกับคำบอกเวลา อนุพากย์คุณศัพท์จะขยายเฉพาะคำบอกเวลาเท่านั้น ตัวอย่าง

อากาศ วัน/ที่คุณไปนอก ก็มากนะ

อากาศ สี่ห้าวัน/ที่ผ่านมานี้ ร้อนเหลือเกิน

๗. หน่วยหลักกับหน่วยขยายหน่วยหลัก ๒ ชนิด หน่วยขยายหน่วยหลัก ๒ ชนิดที่ปรากฏเรียงกันหน้าอนุพากย์คุณศัพท์ได้นั้น ได้แก่ หน่วยวลีกรรม และหน่วยบอกจำนวน อนุพากย์คุณศัพท์จะขยายทั้งหน่วยหลักและหน่วยขยายหน่วยหลักทั้งสองชนิด ตัวอย่าง

หนังสือ เล่มเล็ก ๆ ๒-๓เล่ม/ที่เคยอยู่ในตู้ หายไปไหน

รองเท้า คู่เก่า ๒คู่/ที่คุณแม่ซื้อให้เมื่อปีก่อน จวนขาดแล้ว

อนุพากย์คุณศัพท์ในตัวอย่างข้างต้นนี้ ขยายหน่วยหลักกับหน่วยวลีกรรมและหน่วยบอกจำนวน อนุพากย์คุณศัพท์อาจจะขยายหน่วยหลักกับหน่วยบอกจำนวนและหน่วยวลีกรรมก็ได้ เช่น

เนื้อ ๒ชิ้น ใหญ่/ที่อยู่ในตู้เย็น ใครซื้อมา

เหล้า ๓ขวด เล็ก/ที่ยังไม่เคยเปิด อยู่ในตู้

๘. หน่วยบอกกำหนดหน่วยเดียวเท่านั้น ส่วนที่อยู่ข้างหน้าประกอบหน่วยบอกกำหนดหน่วยเดียว อาจจะมีอนุพากย์คุณศัพท์มาขยายได้เฉพาะในประโยคใหญ่ที่ประกอบด้วยอนุพากย์นามและอนุพากย์คุณศัพท์เท่านั้น ระหว่างส่วนที่อยู่ข้างหน้ากับอนุพากย์คุณศัพท์อาจจะมีคำพวกหนึ่ง (ดูหน้า ๔๘) แทรกอยู่ก็ได้ ตัวอย่าง

ใบไทร/ที่หนุยากได้

ตัวนี้ แหะระ/ที่คาบรองเท้าไป

หน่วยขยายหน่วยหลักที่ปรากฏหน้าอนุพากย์คุณศัพท์บางหน่วยอาจจะปรากฏหลังอนุพากย์คุณศัพท์
ได้บ้าง แต่อนุพากย์คุณศัพท์จะไม่ช่วยหน่วยขยายหน่วยหลักเหล่านั้น หน่วยขยายหน่วยหลักที่อาจจะ
ปรากฏหลังอนุพากย์คุณศัพท์ได้ ได้แก่ หน่วยมาลา หน่วยบอกจำนวน หน่วยบอกกำหนด หรือหน่วย
บอกจำนวน และหน่วยบอกกำหนดปรากฏพร้อมกัน ตัวอย่าง

หน่วยมาลา

ผลไม้ที่ซื้อจากตลาด ส่วนมาก ไม่สะอาด
หนังสือที่ซื้อมาเมื่อวานนี้ ส่วนใหญ่ เป็นพวกหนังสือนวนิยาย

หน่วยบอกจำนวน

หมอน ที่เธอเย็บทั้ง ๔ ใบ สวยงาม
บ้านที่เขาสร้าง หลังแรก ไม่ใหญ่นัก

หน่วยบอกกำหนด

รถที่คุณจะขับไปสระบุรีนะ คันไหน
เด็กที่คุณต้องการพบนะ คนไหน

หน่วยบอกจำนวนและหน่วยบอกกำหนด

ไซที่อยู่ในตู้เย็น ๑๐ ใบ/นี้ เพิ่งเก็บเมื่อเช้า
เงาะที่ฉันซื้อมา ทั้ง ๕ กิโล/นี้ คงจะหวาน

๓.๒.๒.๒ คำที่แทรกอยู่ระหว่างส่วนที่อยู่ข้างหน้า (Antecedent) กับอนุพากย์คุณศัพท์

ประโยคใหญ่โดยเฉพาะที่ประกอบด้วยอนุพากย์นามและอนุพากย์คุณศัพท์ที่มีโครงสร้าง
เป็นแบบ N ส่วนมากจะมีคำพวกหนึ่งแทรกอยู่ระหว่างส่วนที่อยู่ข้างหน้าที่เป็นส่วนประกอบของอนุพากย์
นามกับอนุพากย์คุณศัพท์ (ดูหน้า ๔๕, ๔๘) คำที่แทรกอยู่ได้แก่คำว่า เอง นั่นแหละ ก็
เป็นต้น คำเหล่านี้ อาจจะจัดแบ่ง เป็นกลุ่มๆ ได้ ๓ กลุ่ม คำใน ๓ กลุ่มนี้อาจจะปรากฏตามลำพังหรือ
ปรากฏรวมกันได้บ้าง

- ก. คำลงท้าย ได้แก่ คำว่า จะ คะ ครับ ละ นะ เป็นต้น ตัวอย่าง
ฉันจะ ที่ไปหาเธอเมื่อวาน
ผมครับ ที่เป็นคนผิด

คำที่ขีดเส้นใต้ ในตัวอย่างข้อ ก-จ เป็นคำพวกที่แทรกอยู่ระหว่างส่วนที่อยู่ข้างหน้าอนุพากย์
คุณศัพท์ ถ้าคำที่แทรกอยู่นั้นประกอบด้วยคำในกลุ่มต่าง ๆ มากกว่า ๑ คำขึ้นไป จะเขียนห่างกันเล็กน้อย
เพื่อให้เห็นชัดเจน

ข. คำสั่งคำถาม ได้แก่คำว่า รี ใช่ไหม รีเปล่า หรือกริ เป็นต้น ตัวอย่าง

เชอรี ที่อยากพบฉัน

แดงใช่ไหม ที่กำลังร้องไห้

ค. คำอื่น ๆ ได้แก่คำว่า เอง เองแหละ ไง เป็นต้น ตัวอย่าง

ฉันเองแหละ ที่เปิดพัดลม

ต้นไม้นี้ไง ที่คุณปลูกเมื่อเดือนก่อน

คำที่แทรกอยู่ระหว่างส่วนที่อยู่ข้างหน้ากับอนุพากย์คุณศัพท์ทั้ง ๓ กลุ่ม อาจจะปรากฏรวมกันได้บ้าง เช่น

ฆ. คำสั่งคำถามกับคำสั่งท้าย ตัวอย่าง

หนู รี จ๊ะ ที่ร้องเพลงเก่ง

คุณ ใช่ไหม ครับ ที่ตามหาผม

ง. คำอื่น ๆ กับคำสั่งคำถาม ตัวอย่าง

เชอ เอง ใช่ไหม ที่บอกความลับเขา

หนู เอง รี ที่ร้องไห้เมื่อเช้านี้

จ. คำอื่น ๆ กับคำสั่งคำถามและคำสั่งท้าย ตัวอย่าง

คุณ เอง รี คะ ที่ช่วยเปิดหน้าต่าง

คุณ เอง ใช่ไหม ละ ที่เขียนหนังสือเล่มนี้

๓.๒.๓ โครงสร้างของอนุพากย์คุณศัพท์ อนุพากย์คุณศัพท์อาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคเริ่มหรือเป็นแบบของประโยคไม่เริ่มโดยเฉพาะก็ได้ และอนุพากย์คุณศัพท์ชนิดที่มีคำเชื่อมอาจจะมีแบบโครงสร้างที่เหมือนหรือแตกต่างกันไปบ้าง

๓.๒.๓.๑ อนุพากย์คุณศัพท์ชนิดที่มีคำเชื่อมและชนิดที่ไม่มีคำเชื่อมอาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคเริ่ม ดังนี้ คือ

ก. อนุพากย์คุณศัพท์ชนิดที่มีคำเชื่อมอาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคเริ่มแบบใดแบบหนึ่งใน ๖ แบบ ต่อไปนี้ คือ

- s v_i เด็ก/ซึ่ง ขยับตลอดปี/ จะได้รับรางวัล
- s v_to เด็ก/ที่ กำลังเป่า ลูกโป่งสีแดง/ น่ารักจัง
- o s v_t นักเรียน/ที่ คุณ ชอบ/ ไม่มาโรงเรียนวันนี้
- s v_{tt}o i ผู้หญิง/ที่ นายอกชาย ที่ คุณ/ เป็นใคร

- osv_{tt}i น้ำ/ ที่ คนขับ กำลังเติม รถคุณ/ ไม่สะอาดนะ
- isv_{tt}o เด็ก/ ซึ่ง ครูใหญ่ กำลังแจก รางวัล/ อยู่ชั้นอะไร

ข. อนุพากย์คุณศัพท์ชนิดที่ไม่มีคำเชื่อมอาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคเริ่มแบบใดแบบหนึ่งใน ๓ แบบ ต่อไปนี้คือ

- s v_i ภาพ/ คน กำลังหัวเราะเต็มที่/ ไม่น่าดู
- s v_to คุณไค้พิง - ข่าว/ โจร ยิง พ่อค้าเพชร/ - ใหม่
- s v_{tt}oi ข่าว/ก้านัน หลอกขาย ที่ นายมี/ จริงไหม

๓.๒.๓.๒ อนุพากย์คุณศัพท์ชนิดที่มีคำเชื่อมอาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคไม่เริ่มโดยเฉพาะแบบใดแบบหนึ่งใน ๓ แบบ ต่อไปนี้คือ

- s v_t คน/ที่ กินแล้ว/ ไปล้างมือเสีย
- s v_{tt} คน/ที่ ขายมากที่สุด/ จะได้รับรางวัล
- s v_i ผู้หญิง/ที่ ให้ หนู/ ใจดีมากนะ

๓.๒.๔ คำเชื่อมอนุพากย์คุณศัพท์ อนุพากย์คุณศัพท์ที่มีคำเชื่อมนั้น คำเชื่อมจะปรากฏอยู่ต้นอนุพากย์เป็นชนิดคำเชื่อมต้นเสมอ แต่จะไม่เคยปรากฏต้นประโยคใหญ่เลย คำเชื่อมอนุพากย์คุณศัพท์ปรากฏในภาษาพูด ๔ คำ คือ ที่ ซึ่ง ที่ว่า อย่าง คำเชื่อมที่ปรากฏในภาษาเขียนเป็นส่วนใหญ่มิ ๔ คำ ได้แก่ อัน ถึง ผู้ ถึง คำเชื่อม ๗ คำแรกเป็นคำเชื่อมเดี่ยว ส่วนคำเชื่อม ถึง เป็นคำเชื่อมซ้อน คำเชื่อม ที่ มีใช้ในภาษามากที่สุด คำเชื่อมอนุพากย์คุณศัพท์แบ่งออกได้เป็น ๒ ชนิดคือ

๓.๒.๔.๑ คำเชื่อมสามัญ ได้แก่ คำที่เชื่อมอนุพากย์คุณศัพท์เข้ากับอนุพากย์หลัก คำเชื่อมสามัญมี ๒ คำ ได้แก่ ที่ และ ที่ว่า ตัวอย่าง

- คำเชื่อมที่ อากาศวัน/ที่คุณไปนอก/ ดีมาก
- วัน/ที่คุณไปนอก/ อากาศดีมาก
- อากาศดีมาก วัน/ที่คุณไปนอก
- คำเชื่อมที่ว่า คุณ เชื่อ ข่าว/ที่ว่าจะเกิดแผ่นดินไหวที่กรุงเทพฯ ใหม่
- ข่าว/ที่ว่านายอำเภอยิงตัวตาย ไม่จริงเลย

๓.๒.๔.๒ คำเชื่อมสัมพันธ ได้แก่ คำที่ทำหน้าที่เชื่อมอนุพากย์คุณศัพท์เข้ากับอนุพากย์หลักหรืออนุพากย์นาม และในเวลาเดียวกันก็อาจจะทำหน้าที่เป็น บทประธาน บทกรรมตรง หรือบทกรรมรองอย่างใดอย่างหนึ่งของอนุพากย์คุณศัพท์ คำเชื่อมสัมพันธจะมีความหมายพาดพิงไปถึง ส่วนที่อยู่ข้างหน้าซึ่งมีอนุพากย์คุณศัพท์มาขยายด้วย เราใช้คำเชื่อมสัมพันธแทนส่วนที่อยู่ข้างหน้าเพื่อเลี่ยงการซ้ำคำ ตัวอย่างประโยคซับซ้อน เช่น เด็ก/ที่กำลังรับรางวัล/ น่ารักมาก คำเชื่อมสัมพันธ ที่ ทำหน้าที่เชื่อม

อนุพากย์คุณศัพท์เข้ากับอนุพากย์หลัก และทำหน้าที่เป็นบทประธานของอนุพากย์คุณศัพท์ด้วย คำเชื่อมสัมพันธ์มีความหมายพาดพิงไปถึง ส่วนที่อยู่ข้างหน้า คือ คำว่า เด็ก ในที่นี้เราใช้คำเชื่อมสัมพันธ์ ที่ แทนส่วนที่อยู่ข้างหน้า เด็ก เพื่อเลี่ยงการซ้ำคำ คือเราจะไม่พูดว่า เด็ก/เด็กกำลังรับรางวัล/น่ารักมาก ถึงแม้ว่าเราจะใช้คำเชื่อมสัมพันธ์แทนส่วนที่อยู่ข้างหน้า แต่คำเชื่อมสัมพันธ์ไม่จำเป็นต้องทำหน้าที่อย่างเดียวกับส่วนที่อยู่ข้างหน้า

ฉ. คำเชื่อมสัมพันธ์ทำหน้าที่เป็น บทประธาน ของอนุพากย์คุณศัพท์ คำเชื่อมสัมพันธ์อาจจะทำหน้าที่เป็น บทประธาน เช่นเดียวกับส่วนที่อยู่ข้างหน้า หรือคำเชื่อมสัมพันธ์ทำหน้าที่เป็น บทประธาน ส่วนที่อยู่ข้างหน้าทำหน้าที่เป็น บทกรรมตรง หรือ บทกรรมรอง

๑. ทำหน้าที่เป็น บทประธาน เช่นเดียวกับส่วนที่อยู่ข้างหน้า ตัวอย่าง

$$\frac{\text{เด็ก/ที่}}{s/s} \quad \frac{\text{กำลังเล่นที่สนาม/น่ารักมาก}}{v_i / v_i}$$

คำว่า เด็ก ทำหน้าที่เป็น บทประธาน ของอนุพากย์หลัก

คำว่า ที่ ทำหน้าที่เป็น บทประธาน ของอนุพากย์คุณศัพท์

๒. ทำหน้าที่เป็น บทประธาน แต่ส่วนที่อยู่ข้างหน้าทำหน้าที่เป็น บทกรรมตรง ตัวอย่าง

$$\frac{\text{ฉัน กิน-ขนม/ที่ อยู่ในตู้เย็น/ -แล้ว}}{s \ v_t - o/s \ v_i / (-v_t)}$$

คำว่า ขนม ทำหน้าที่เป็น บทกรรมตรง ของอนุพากย์หลัก

คำว่า ที่ ทำหน้าที่เป็น บทประธาน ของอนุพากย์คุณศัพท์

๓. ทำหน้าที่เป็น บทประธาน แต่ส่วนที่อยู่ข้างหน้าทำหน้าที่เป็น บทกรรมรอง ตัวอย่าง

$$\frac{\text{เขา กำลังสอน หนังสือ เด็ก/ที่ อยู่ใกล้บาน}}{s \ v_{tt} \ o \ i/s \ v_i}$$

คำว่า เด็ก ทำหน้าที่เป็น บทกรรมรอง ของอนุพากย์หลัก

คำว่า ที่ ทำหน้าที่เป็น บทประธาน ของอนุพากย์คุณศัพท์

ช. คำเชื่อมสัมพันธ์ ทำหน้าที่เป็น บทกรรมตรง ของอนุพากย์คุณศัพท์ คำเชื่อมสัมพันธ์อาจจะทำหน้าที่เป็นบทกรรมตรง เช่นเดียวกับส่วนที่อยู่ข้างหน้า หรือคำเชื่อมสัมพันธ์ทำหน้าที่เป็น บทประธาน แต่ส่วนที่อยู่ข้างหน้าทำหน้าที่เป็น บทประธาน หรือ บทกรรมรอง

๑. ทำหน้าที่เป็น บทกรรมตรง เช่นเดียวกับส่วนที่อยู่ข้างหน้า ตัวอย่าง

$$\frac{\text{ฉัน กิน-ขนม/ที่ คุณ ซ้อมา/ -แล้ว}}{s \ v_t - o/o \ s \ v_t / (-v_t)}$$

คำว่า ขนม ทำหน้าที่เป็น บทกรรมตรง ของอนุพากย์หลัก

คำว่า ที่ ทำหน้าที่เป็น บทกรรมตรง ของอนุพากย์คุณศัพท์

๒. ทำหน้าที่เป็น บทกรรมตรง แต่ส่วนที่อยู่ข้างหน้าทำหน้าที่เป็น บทประธาน ตัวอย่าง

หนังสือ/ที่ คุณ กำลังอ่าน / สนุกใหม่

s / o s v_t / v_i

คำว่า หนังสือ ทำหน้าที่เป็น บทประธาน ของอนุพากย์หลัก

คำว่า ที่ ทำหน้าที่เป็น บทกรรมตรง ของอนุพากย์คุณศัพท์

๓. ทำหน้าที่เป็น บทกรรมตรง แต่ส่วนที่อยู่ข้างหน้าทำหน้าที่เป็น บทกรรมรอง ตัวอย่าง

รถ/ที่ คุณ ขับไปเมื่อวานนี้ / ผม เติม-น้ำ-แล้ว

i/o s v_t / s v_{tt}-o(-v_{tt})

คำว่า รถ ทำหน้าที่เป็น บทกรรมรอง ของอนุพากย์หลัก

คำว่า ที่ ทำหน้าที่เป็น บทกรรมตรง ของอนุพากย์คุณศัพท์

ค. คำเชื่อมสัมพันธทำหน้าที่เป็น บทกรรมรอง ของอนุพากย์คุณศัพท์ คำเชื่อมสัมพันธอาจจะทำหน้าที่เป็น บทกรรมรอง เช่นเดียวกับส่วนที่อยู่ข้างหน้า หรืออาจจะทำหน้าที่เป็น บทกรรมรอง แต่ส่วนที่อยู่ข้างหน้าทำหน้าที่เป็น บทประธาน หรือ บทกรรมตรง

๑. ทำหน้าที่เป็น บทกรรมรอง เช่นเดียวกับส่วนที่อยู่ข้างหน้า ตัวอย่าง

เขา จะให้ เสื้อผ้า เด็ก/ที่ คุณ เหยยให้-เงิน-บ่อย ๆ

s v_{tt} o i/i s v_{tt}-o (-v_{tt})

คำว่า เด็ก ทำหน้าที่เป็น บทกรรมรอง ของอนุพากย์หลัก

คำว่า ที่ ทำหน้าที่เป็น บทกรรมรอง ของอนุพากย์คุณศัพท์

๒. ทำหน้าที่เป็น บทกรรมรอง แต่ส่วนที่อยู่ข้างหน้าทำหน้าที่เป็น บทประธาน ตัวอย่าง

ขอทาน/ที่ เรา เหยยให้-สตางค์-ทุกวัน/ หายไปไหน

s / i s v_{tt}-o (-v_{tt}) / v_i

คำว่า ขอทาน ทำหน้าที่เป็น บทประธาน ของอนุพากย์หลัก

คำว่า ที่ ทำหน้าที่เป็น บทกรรมรอง ของอนุพากย์คุณศัพท์

๓. ทำหน้าที่เป็น บทกรรมรอง แต่ส่วนที่อยู่ข้างหน้าทำหน้าที่เป็น บทกรรมตรง ตัวอย่าง

ฉัน ชอบ เด็ก/ที่ แดง กำลังให้ ขนม

s v_t o / i s v_{tt} o

คำว่า เด็ก ทำหน้าที่เป็น บทกรรมตรง ของอนุพากย์หลัก

คำว่า ที่ ทำหน้าที่เป็น บทกรรมรอง ของอนุพากย์คุณศัพท์

จากตัวอย่างที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คำเชื่อมสัมพันธจะทำหน้าที่เป็น บทประธาน บทกรรมตรง หรือบทกรรมรองของอนุพากย์คุณศัพท์ด้วย ในกรณีที่มีอนุพากย์คุณศัพท์มีบทประธาน บทกรรมตรง หรือบทกรรมรอง อยู่แล้ว คำเชื่อมสัมพันธจะทำหน้าที่เป็นบทประธาน บทกรรมตรง หรือบทกรรมรองข้ออื่นที่หนึ่ง ตัวอย่าง

๑. อนุพากย์คุณศัพท์มีบทประธานข้ออื่น ตัวอย่าง
ผู้หญิง/ที่เขาทักคุณเมื่อสักครู่นี้/ เป็นใคร
ที่ และ เขา เป็นบทประธานของอนุพากย์คุณศัพท์

๒. อนุพากย์คุณศัพท์มีบทกรรมตรงข้ออื่น ตัวอย่าง
ผู้หญิง/ที่คุณทัก เขาเมื่อสักครู่นี้/ เป็นใคร
ที่ และ เขา เป็นบทกรรมตรงของอนุพากย์คุณศัพท์

๓. อนุพากย์คุณศัพท์มีบทกรรมรองข้ออื่น ตัวอย่าง
ขอทาน/ที่เราเคยให้ส탕ค์แก่ทุกวัน/ หายไปไหน
ที่ และ แก่ เป็นบทกรรมรองของอนุพากย์คุณศัพท์

จะสังเกตได้ว่า อนุพากย์คุณศัพท์ที่มีบทประธาน บทกรรมตรง หรือบทกรรมรองข้ออื่น หน่วยอนุพากย์ประเภทนามหน่วยแรก ได้แก่ คำเชื่อมสัมพันธ หน่วยอนุพากย์ประเภทนามที่ตามมา คือ คำสรรพนาม

ดังที่กล่าวแล้วว่า คำเชื่อม ที่ มีใช้ในภาษามากกว่าคำเชื่อมอื่น ๆ เช่น คำเชื่อม ที่ว่า ซึ่ง และ อย่าง (ดูหน้า ๘๒) คำเชื่อม ที่ว่า จะปรากฏเป็นคำเชื่อมสามัญเท่านั้น คำเชื่อม ซึ่ง อย่าง ที่ จะปรากฏเป็นคำเชื่อมสัมพันธเท่านั้น ส่วนคำเชื่อม ที่ อาจจะเป็นได้ทั้งคำเชื่อมสามัญและคำเชื่อมสัมพันธ นอกจากนี้คำเชื่อม ซึ่ง จะไม่ปรากฏหลัง ส่วนที่อยู่ข้างหน้า ที่มีคำลักษณะนามคำเดียวอยู่ด้วย เช่น

เด็กคน/ซึ่งมาหาเธอเมื่อวาน/ เป็นใคร X

แมวเล็ก ๆตัว/ซึ่งคุณเอาเธอมาให้หนู/ อยู่ที่ไหน X

คำเชื่อมสัมพันธที่ปรากฏในภาษาเขียนเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่คำว่า อัน ถึง ผู้ ถึง ที่ ตัวอย่าง

คำเชื่อมเดียว อัน

ชายคนที่พบสมบัติ/อันมีคำถามหาศาล

คำเชื่อมเดียว ถึง

ความรู้/ถึงกล่าวมาแล้ว/มีประโยชน์มาก

คำเชื่อมเดี่ยว

คุณ/ผู้ มีเมตตา/ บอมนง เคะระ หนุคคคคคค

คำเชื่อมซ้อน

คิงที่

ขอความ/คิงที่นมโคเคย เรียนทาน/ ถูกตองแล้ว

๓.๒.๕ ความหมายในทางโครงสร้างของอนุพากย์คุณศัพท์ ความหมายในทางโครงสร้าง หมายความว่า การปรากฏหรือไม่ปรากฏของอนุพากย์คุณศัพท์ อาจจะทำให้ความหมายของประโยคใหญ่เปลี่ยนแปลงไป หรือ การไม่ปรากฏของอนุพากย์คุณศัพท์ อาจจะทำให้ประโยคใหญ่ไม่มีความหมาย

๓.๒.๕.๑ การปรากฏหรือไม่ปรากฏของอนุพากย์คุณศัพท์ อาจจะทำให้ความหมายของประโยคเปลี่ยนแปลงไป คือ มีความหมาย เฉพาะ เจาะจงขึ้น ตัวอย่าง

นักเรียน/ที่ขยันตลอดปี/ จะได้รับรางวัล

การปรากฏของอนุพากย์คุณศัพท์ ทำให้ประโยคมีความหมาย เฉพาะเจาะจงว่า นักเรียนที่ขยันตลอดปีเท่านั้น จึงจะได้รับรางวัล ถ้าอนุพากย์คุณศัพท์ไม่ปรากฏ ประโยคข้างต้นนี้จะหมายความว่ารวมถึงนักเรียนทุก ๆ คน

๓.๒.๕.๒ การไม่ปรากฏของอนุพากย์คุณศัพท์จะทำให้ประโยคไม่มีความหมาย ตัวอย่าง

ผู้/ที่ไม่มีมิตร/ เขาไม่ได้

การไม่ปรากฏของอนุพากย์คุณศัพท์ทำให้ประโยค ผู้...เขาไม่ได้ ไม่มีความหมาย

อากาศวัน/ที่คุณไปเชียงใหม่/ รอนมากนะ

การไม่ปรากฏของอนุพากย์คุณศัพท์ทำให้ประโยค อากาศวัน....รอนมากนะ ไม่มีความหมาย

คำว่า ผู้ ในที่นี้เป็นคำเชื่อมสัมพันธ์ ไชแทน ส่วนที่อยู่ข้างหน้า คือคำว่า คุณ และจะไม่ปรากฏตามหลัง คำลักษณะนาม คือเราจะไม่พูดว่า

เด็กคุณ/ผู้มีเมตตา/ บอมนง เคะระ หนุคคคคคค X

ในกรณีที่มีคำเชื่อมสัมพันธ์ ที่ ตามหลังคำว่า ผู้ ผู้ ในที่นั้นจะเป็นคำลักษณะนาม ไม่ใช่คำเชื่อมสัมพันธ์ ซอนกัน ๒ คำ ตัวอย่าง

เด็กผู้ที่มีเมตตา/ บอมนง เคะระ หนุคคคคคค

เราอาจจะหาคำลักษณะนาม คุณ มาแทนที่คำว่า ผู้ ได้ เช่น

เด็กคุณ/ที่มีเมตตา/ บอมนง เคะระ หนุคคคคคค

๓.๓ อนุพากย์วิเศษณ์

๓.๓.๑ หน้าที่ของอนุพากย์วิเศษณ์ อนุพากย์วิเศษณ์อาจจะทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของหน่วยประโยคประเภทวิชา ๓ ชนิด คือ หน่วยกริยากรรม หน่วยวิชากรรม และหน่วยกริยาทวิกรรมของประโยคใหญ่ได้

๓.๓.๑.๑ ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยกริยากรรมของประโยคใหญ่ที่มีโครงสร้างเป็นแบบใดแบบหนึ่งใน ๓ แบบ ต่อไปนี้คือ V_1 , SV_1 และ $V_1 S$

- $/V_1/$ /คิโงมากที่คุดมาที่นี้ได/
- $S/V_1/$ นาทีกา /ตยเพราะไมมีใครโซลาณ/
- $/V_1/S$ /สวจนใคร พากันมอง/ ผู้หญิงคนนี้

๓.๓.๑.๒ ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยวิชากรรมของประโยคใหญ่ที่มีโครงสร้างเป็นแบบใดแบบหนึ่งใน ๓ แบบ ต่อไปนี้คือ $V_t O$, $SV_t O$ และ $O SV_t$

- $/V_t(O)/$ ฉัน /ชอบอ่าน- (หนังสือ) -ก่อนเข้านอน/
- $S/V_t(O)/$ /ทิว- (ข้าว) -จนจะเป็นลมอยู่แล้ว/
- $O S/V_t/$ เสื้อตัวนี้ แดง /นั่งปักตึงแตกออกกินข้าว/

๓.๓.๑.๓ ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยกริยาทวิกรรมของประโยคใหญ่ที่มีโครงสร้างเป็นแบบใดแบบหนึ่งใน ๔ แบบ ต่อไปนี้คือ $V_{tt} OI$, $SV_{tt} OI$, $OSV_{tt} I$ และ $ISV_{tt} O$

- $/V_{tt}(OI)/$ /ถวาย- (ของ พระ)-ตอนที่ท่านสวดมนต์แล้ว/
- $S/V_{tt}(OI)/$ พ้อ /ให้- (หนังสือเล่มนี้ ฉัน)-ตั้งแต่นั้นยังเป็นเด็ก/
- $OS/V_{tt}(I)/$ หนังสือเล่มนี้ พ้อ /ให้- (ฉัน) -ตั้งแต่นั้นยังเล็ก ๆ อยู่/
- $IS/V_{tt}(O)/$ รถคันนี้ ฉม /เอาไปเติม- (น้ำมัน) -ก่อนที่คุดจะคืน/

๓.๓.๒ ตำแหน่งของอนุพากย์วิเศษณ์ อนุพากย์วิเศษณ์ปรากฏในตำแหน่งเดียวกับหน่วยขยายหน่วยแกน คือ อนุพากย์วิเศษณ์บางอนุพากย์อาจจะปรากฏในตำแหน่งทันทีหรือท้ายประโยคใหญ่ก็ได้ แต่มบางอนุพากย์จะปรากฏเฉพาะท้ายประโยคใหญ่เท่านั้น

ก. อนุพากย์วิเศษณ์ที่อาจจะปรากฏได้ทั้งต้นและท้ายประโยคใหญ่โดยไม่ทำให้ความหมายของประโยคใหญ่เปลี่ยนแปลงไป ตัวอย่าง

เขามาที่นี้ / เมื่อคุณออกไปแล้ว
เมื่อคุณออกไปแล้ว / เขาถึงมาที่นี้

ข. อนุพากย์วิเศษที่จะปรากฏเฉพาะท้ายประโยคใหญ่ ตัวอย่าง

ฉันทิว/จนเกือบจะเป็นลม

เธอสวย/อย่างที่ใคร ๆ ต้องอิจฉา

จะสังเกตได้ว่าอนุพากย์วิเศษที่ปรากฏต้นประโยคใหญ่นั้น อาจจะมีการหยุดระหว่างอนุพากย์วิเศษ และอนุพากย์หลักที่ตามมา และอนุพากย์วิเศษนั้น ๆ มักจะมีการเน้นมากกว่าอนุพากย์วิเศษที่ปรากฏท้ายประโยคใหญ่ ส่วนอนุพากย์วิเศษที่ปรากฏท้ายประโยคใหญ่มักจะตามอนุพากย์หลักที่มาจากหน้าอย่างใกล้ชิด คือไม่มีการหยุดระหว่างอนุพากย์ทั้งสอง หรืออาจจะมีการหยุดระยะสั้น

๓.๓.๓ โครงสร้างของอนุพากย์วิเศษ อนุพากย์วิเศษอาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคเริ่ม หรือเป็นแบบของประโยคไม่เริ่มโดยเฉพาะ ดังนี้คือ

๓.๓.๓.๑ อนุพากย์วิเศษอาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคเริ่มแบบใดแบบหนึ่งใน ๘ แบบต่อไปนี้คือ

- v_i วันนี้ฉันกินข้าว ๒ จาน/เพราะหิวมาก
- s v_i ถ้าฝน ตก/ฉันคงไม่ไปงานคืนนี้
- v_t o หลังจากที่ทำ- การบ้าน -เสร็จแล้ว/เขาก็เข้านอน
- s v_t o เขาออกไปข้างนอก/ทั้ง ๆ ที่เขา ไม่ได้ใส่ รองเท้า
- v_{tt} o i ฉันต้องขึ้นรถเมล์/เพราะชาย- รถยนต์ เพื่อน -ไปแล้ว
- s v_{tt} o i แดงต้องเดินไปโรงเรียน/ก็เพราะว่าแม่ ไม่ให้ สตางค์ เขา
- o s v_{tt} i ฉันจะให้เสื้อสีแดงเขา/ถึงแม้ว่าเสื้อตัวนั้น คุณแม่ จะซื้อให้ ฉัน
- i s v_{tt} o คุณควรเอารถคันสีขาวไป/เพราะว่ารถคันนั้น ผม เติม- น้ำมัน -แล้ว

๓.๓.๓.๒ อนุพากย์วิเศษอาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคไม่เริ่มโดยเฉพาะแบบใดแบบหนึ่งใน ๑๐ แบบ ต่อไปนี้คือ

- v_t แดงไม่กินข้าวกับเรา/เพราะกินแล้ว
- s v_t แดงไม่กินข้าวกับเรา/เพราะ เขา กินแล้ว
- v_{tt} คุณยังให้เงินเขาอีก/ทั้งที่ให้แล้ว เมื่อวานนี้
- s v_{tt} คุณยังให้ขนมแก้อีก/ทั้ง ๆ ที่ฉัน ให้แล้ว
- v_{tto} เธอควรให้เสื้อเขาบ้าง/ในเมื่อเคยให้ กระโปรง -แล้ว
- s v_{tto} เธอควรให้เสื้อเขา/ในเมื่อเธอ เคยให้- กระโปรง -แล้ว
- o s v_{tt} เธอควรให้เสื้อเขา/เพราะกระโปรง ฉัน เคยให้แล้ว

- v_{tt} i. เธอคงไม่มีเสื้อเก่า ๆ/ถ้าให้- คนอื่น - หมกแล้ว
- s v_{tt} i. เธอคงไม่มีเสื้อเก่า ๆ/ถ้าเธอ ให้- คนอื่น - หมกแล้ว
- i s v_{tt} เธอควรวีชนมคำ/เพราะแดง ฉัน ใ้ให้แล้ว

๓.๓.๔ อนุพากย์วิเศษตามแนวเทียบ อนุพากย์วิเศษตามปกติจะมีคำเชื่อมอนุพากย์ เสมอ และอาจจะหาหน่วยขยายหน่วยแทนที่มีความหมายทำนองเดียวกันมาแทนที่ได้ (ดูหน้า ๔ บทที่ ๒) อนุพากย์วิเศษอาจจะปรากฏอนุทัศน์หรือท้ายประโยคใหญ่ก็ได้ หรืออาจจะปรากฏเฉพาะท้ายประโยคใหญ่อย่างเดียวกัน แต่อนุพากย์บางอนุพากย์ ที่มีคำเชื่อมอนุพากย์แต่ไม่อาจจะหาหน่วยขยายหน่วยแทนที่มีความหมายทำนองเดียวกันมาแทนที่ได้ ในกรณีเช่นนี้ เราก็อาจจะใช้แนวเทียบโดยดูจากตำแหน่งเป็นสำคัญ คือ อนุพากย์ใดที่มีคำเชื่อมและอาจจะปรากฏในตำแหน่งต้นหรือท้ายประโยคใหญ่ได้ ก็จัดว่าเป็นอนุพากย์วิเศษเช่นเดียวกัน

- ก. ฉันคงไม่ไปงานคืนนี้/ถ้าเธอไม่ไป
ถ้าเธอไม่ไป/ฉันคงไม่ไปงานคืนนี้
- ข. ถ้าเธอฝนตก/ฉันไม่ไปนะ
ฉันไม่ไปนะ/ถ้าเธอฝนตก

อนุพากย์ ถ้าเธอไม่ไป และ ถ้าเธอฝนตก มีคำเชื่อม ถ้า และ ถ้าเมื่อ ปรากฏอนุทัศน์อนุพากย์ แต่ไม่อาจจะหาหน่วยขยายหน่วยแทนที่มีความหมายทำนองเดียวกันมาแทนที่ได้ แต่อนุพากย์ทั้งสองอาจจะปรากฏในตำแหน่งต้นและท้ายประโยคใหญ่ก็ได้ จึงจัดว่าเป็นอนุพากย์วิเศษเช่นเดียวกัน

๓.๓.๕ คำเชื่อมอนุพากย์วิเศษ คำเชื่อมอนุพากย์วิเศษจะปรากฏอนุทัศน์อนุพากย์ เป็นชนิดคำเชื่อม

เสมอและอาจจะแบ่งคำเชื่อมอนุพากย์วิเศษตามความหมายออกเป็นกลุ่มๆ ได้ ๗ กลุ่ม ดังนี้ คือ

๑. กลุ่มคำเชื่อมที่ให้ความหมายเกี่ยวกับเวลา คำเชื่อมในกลุ่มนี้มี ๔๑ คำ เป็นคำเชื่อมเดี่ยว ๑๘ คำ ได้แก่คำว่า ก่อน กว่า ก่อนหน้า หลัง หลังจาก พอ ทันทีที่ ขณะที่ ในขณะที่ ระหว่าง จน กระทั่ง เวลา ในเวลา เมื่อ ตั้งแต่ ครั้ง คราว ตอน
- คำเชื่อมผสม ๘ คำ ได้แก่คำว่า ก่อนที่ ตั้งแต่ก่อน หลังจากที่ ระหว่างที่ ในระหว่างที่ จนกว่า เวลาที่ ในเวลา ตอนที่
- คำเชื่อมซ้อน ๑๓ คำ ได้แก่คำว่า พอเวลา เมื่อก่อน เมื่อก่อนที่ ก่อนหน้าที่ เมื่อตอน เมื่อครั้ง เมื่อคราว เมื่อเวลา ตั้งแต่เมื่อ ตั้งแต่ครั้ง ตั้งแต่ตอน ตั้งแต่คราว จนกระทั่ง
- คำเชื่อมเกี่ยวกับเวลาที่ปรากฏในภาษาเขียนเป็นส่วนมาก ได้แก่คำว่า ครั้น
๒. กลุ่มคำเชื่อมที่ให้ความหมายเกี่ยวกับสถานที่ คำเชื่อมในกลุ่มนี้มี ๓ คำ ได้แก่

คำเชื่อมเดี่ยว แถว และ ตรงที่ กับคำเชื่อมผสม แถวที่

๓. กลุ่มคำเชื่อมที่ให้ความหมายเกี่ยวกับเหตุ คำเชื่อมในกลุ่มนี้มี ๕ คำ เป็น

คำเชื่อมเดี่ยว ๓ คำ ได้แก่คำว่า เพราะ ก็เพราะ ที่

คำเชื่อมผสม ๒ คำ ได้แก่คำว่า เพราะว่า ก็เพราะว่า

คำเชื่อมที่ให้ความหมายเกี่ยวกับเหตุที่ปรากฏในภาษาเขียนเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่คำว่า ควย เนื่องจาก เนื่องจากว่า ควยเหตุที่ ควยเหตุว่า ควยเหตุที่ว่า โดยเหตุที่ โดยเหตุว่า โดยเหตุที่ว่า

๔. กลุ่มคำเชื่อมที่ให้ความหมายเกี่ยวกับความมุ่งหมาย คำเชื่อมในกลุ่มนี้มี ๖ คำ เป็น

คำเชื่อมเดี่ยว ๔ คำ ได้แก่คำว่า เพื่อ ก็เพื่อ เพื่อให้ ก็เพื่อให้

คำเชื่อมผสม ๒ คำ ได้แก่คำว่า เพื่อที่ เพื่อว่า

๕. กลุ่มคำเชื่อมที่ให้ความหมายเกี่ยวกับเงื่อนไข คำเชื่อมในกลุ่มนี้มี ๒๕ คำ เป็น

คำเชื่อมเดี่ยว ๑๕ คำ ได้แก่คำว่า ถ้า หาก เมื่อ แม้ ถึง ทั้งๆ

ทั้งที่ ต่อเมื่อ ก็ต่อเมื่อ เมื่อ ในเมื่อ นอกจาก นอกเสียจาก เว้นแต่ เว้นเสียแต่

คำเชื่อมผสม ๘ คำ ได้แก่คำว่า หากว่า เมื่อว่า แม้ว่า ทั้งๆที่

นอกจากว่า นอกเสียจากว่า เว้นแต่ว่า เว้นเสียแต่ว่า

คำเชื่อมซ้อน ๒ คำ ได้แก่คำว่า ถ้าหาก ถ้าหากว่า ถ้าเมื่อ ถ้าเมื่อว่า

ถึงแม้ ถึงแม้ว่า

คำเชื่อมเกี่ยวกับเงื่อนไขที่ปรากฏในภาษาเขียน เป็นส่วนมาก ได้แก่คำว่า ถึงหาก ถึงหากว่า แม้ว่า ถึงแม้ ถึงแม้ว่า ถ้าแม้ว่า ถ้าแม้ว่า

๖. กลุ่มคำเชื่อมที่ให้ความหมายเกี่ยวกับการประมาณ

ก. เกี่ยวกับการประมาณโดยการเปรียบเทียบ มี ๕ คำ ได้แก่คำว่า เท่าที่

เท่ากับที่ อย่างกับ ราวกับ กว่าที่ ทั้ง ๕ คำนี้ เป็นคำเชื่อมเดี่ยวทั้งสิ้น

คำเชื่อมในกลุ่มนี้ที่ปรากฏในภาษาเขียนเป็นส่วนมาก ได้แก่คำว่า ดูจ ถึง ดูจถึง ถึงหนึ่ง ปาน เสมือน เสมือนหนึ่ง ประหนึ่ง ปานประหนึ่ง ประดุจ

ข. เกี่ยวกับการประมาณโดยการบอกผล มี ๔ คำ เป็น

คำเชื่อมเดี่ยว ๓ คำ ได้แก่คำว่า จน กระทั่ง ขนาด

คำเชื่อมซ้อน ๑ คำ ได้แก่คำว่า จนกระทั่ง

๗. กลุ่มคำเชื่อมที่ให้ความหมายเกี่ยวกับลักษณะ มี ๗ คำ เป็น

คำเชื่อมเดี่ยว ๓ คำ ได้แก่คำว่า ตาม อย่าง โดย

คำเชื่อมผสม ๓ คำ ได้แก่คำว่า ตามที่ อย่างที่ โดยที่

คำเชื่อมซ้อน ๑ คำ ได้แก่คำว่า ตามอย่างที่

๓.๓.๖ ความหมายของอนุพากย์วิเศษณ์ ในที่นี้ จะกล่าวในแง่ที่ว่า อนุพากย์วิเศษณ์นั้น อาจจะมีความหมายเกี่ยวกับอะไรบ้าง โดยอาจจะกำหนดได้ตามกลุ่มคำเชื่อมอนุพากย์วิเศษณ์ข้างต้น ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันไป เป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้ คือ

๓.๓.๖.๑ อนุพากย์วิเศษณ์บอกเวลา อนุพากย์วิเศษณ์ชนิดนี้กำหนดเวลาของเหตุการณ์ ในอนุพากย์หลัก

ก. บอกเวลาก่อน อนุพากย์วิเศษณ์ชนิดนี้บอกให้รู้ว่าเหตุการณ์ในอนุพากย์วิเศษณ์ เกิดก่อนเหตุการณ์ในอนุพากย์หลัก คำเชื่อมที่นำหน้าอนุพากย์วิเศษณ์ชนิดนี้ ได้แก่คำว่า หลัง

หลังจาก พอ ทันทีที่ หลังจากที่ พอเวลา ตัวอย่าง

คำเชื่อมเกี่ยว ฉันจะอาบน้ำ/หลังกินข้าว

ฉันจะกินข้าว/หลังจากอาบน้ำแล้ว

พอเขากลับ/ฉันก็เข้านอน

เขาลุกขึ้นคาน/ทันทีที่ฉันพูดจบ

คำเชื่อมผสม ฉันจะอ่านหนังสือ/หลังจากที่ดูโทรทัศน์แล้ว

คำเชื่อมซ้อน พอเวลาเขากลับมา/ฉันจะพุดกับเขาเอง

หมายเหตุ ๑. อนุพากย์วิเศษณ์บอกเวลาก่อน ที่นำหน้าด้วยคำว่า พอ และ ทันทีที่ จะบอกเวลาก่อน ในระยะใกล้ซิค

หมายความว่าเหตุการณ์ในอนุพากย์หลักเกิดขึ้นหลังจากที่เหตุการณ์ในอนุพากย์วิเศษณ์สิ้นสุดลงทันที

๒. คำเชื่อมบอกเวลาก่อน ที่ปรากฏในภาษาเขียน ได้แก่คำว่า ครั้น ตัวอย่าง ครั้นฝนหาย/เราก็ก่ออกเดินทาง

ข. บอกเวลาภายหลัง อนุพากย์วิเศษณ์ชนิดนี้บอกให้รู้ว่าเหตุการณ์ในอนุพากย์วิเศษณ์เกิดหลังเหตุการณ์ในอนุพากย์หลัก คำเชื่อมที่นำหน้าอนุพากย์วิเศษณ์ชนิดนี้ ได้แก่คำว่า ก่อน

กว่า ก่อนหน้า ก่อนที่ ตั้งแต่ก่อน ก่อนหน้าที่ เมื่อก่อนที่ ตัวอย่าง

คำเชื่อมเดี่ยว ฉันต้องอาบน้ำ/ก่อนกินข้าว

กว่าเราจะไปถึง/หนังคงฉายแล้ว

ก่อนหน้าที่เขาจะมาเป็นครู/เขาเคยเป็นทหาร

คำเชื่อมผสม ฉันจะดูโทรทัศน์/ก่อนที่จะดูหนังสือ

ฉันทำการบ้านเสร็จ/ตั้งแต่ก่อนคุณกลับ

คำเชื่อมซ้อน

เมื่อก่อนจะเกิดสงครามโลก/ เขาร่ำรวยมากทีเดียว

เมื่อก่อนที่ผมจะขายรถ/ ผมเคยมาที่นี่บ่อยๆ

ท่านสั่งงานไว้หลายอย่าง/ ก่อนหน้าที่ท่านจะสิ้นใจ

ค. บอกเวลาเดียวกัน อนุพากย์วิเศษณ์ชนิดนี้บอกให้รู้ว่าเหตุการณ์ในอนุพากย์วิเศษณ์เกิดขึ้นเวลาเดียวกับเหตุการณ์ในอนุพากย์หลัก คำเชื่อมที่นำหน้าอนุพากย์วิเศษณ์ชนิดนี้ได้แก่คำว่า ครั้ง คราว ขณะที่ ในขณะที่ ระหว่างที่ ในระหว่างที่ ตัวอย่าง

คำเชื่อมเดี่ยว

ครั้ง เธอเป็นเด็ก/ เธอชนมากเหลือเกิน

ฉันรู้สึกเสียเขา/ คราวฉันเจ็บหนัก

ฉันจะดูโทรทัศน์/ ขณะที่ คุณกำลังอาบน้ำ

เขาคุย/ ในขณะที่ ฉันกำลังดูหนังสือ

ระหว่างฉันกำลังทำกับข้าว/ คุณช่วยตั้งโต๊ะด้วยนะ

คำเชื่อมผสม

ระหว่างที่เรากำลังคุยกัน/ เราได้ยินเสียงระเบิด

ในระหว่างที่คุณอาบน้ำ/ ฉันก็จะทำกับข้าว

ฆ. บอกระยะเวลา อนุพากย์วิเศษณ์ชนิดนี้บอกให้รู้ว่าเหตุการณ์ในอนุพากย์หลักเกิดขึ้นภายในระยะเวลาานพอสมควร คำเชื่อมที่นำหน้าอนุพากย์วิเศษณ์ชนิดนี้ได้แก่คำว่า จนกระทั่ง จนกว่า จนกระทั่ง ตัวอย่าง

คำเชื่อมเดี่ยว

ฉันจะนั่งอยู่ที่นี้/ จนพระอาทิตย์ตกดิน

เขาคอยเธออยู่/ กระทั่งโรงเรียนเลิก

คำเชื่อมผสม

ฉันจะคอยเขา/ จนกว่าเขาจะกลับ

คำเชื่อมซ้อน

ฉันจะคอยเขา/ จนกระทั่ง เขากลับมา

ง. บอกเวลาทั่วไป อนุพากย์วิเศษณ์ชนิดนี้ คำเชื่อมอนุพากย์ไม้อาจจะกำหนดแน่นอนลงไปได้ว่า เหตุการณ์ในอนุพากย์ใดเกิดก่อนหรือเกิดภายหลัง หรือเหตุการณ์ใน ๒ อนุพากย์เกิดในเวลาเดียวกัน แต่จะทราบความหมายได้โดยดูใจความในแต่ละอนุพากย์เท่านั้น ตัวอย่าง

๑. เขามาที่นี่/ เมื่อตอนที่คุณออกไปแล้ว

๒. เมื่อตอนที่เขามาที่นี่/ คุณออกไปข้างนอกแล้ว

ในข้อ ๑ เหตุการณ์ในอนุพากย์วิเศษณ์เกิดก่อนเหตุการณ์ในอนุพากย์หลัก ส่วน

ในข้อ ๒ เหตุการณ์ในอนุพากย์วิเศษณ์เกิดภายหลังเหตุการณ์ในอนุพากย์หลัก

คำเชื่อมอนุพากย์วิเศษณ์บอกเวลาทั่วไป ได้แก่ คำว่า ตอน เมื่อ เวลา ในเวลา
ในเวลา ตั้งแต่ ตอนที่ เวลาที่ เมื่อตอนที่ ตัวอย่าง

คำเชื่อมเดี่ยว

๑. ตอนคุณรู้สึกตัว/คนอื่น ๆ ออกไปข้างนอกหมดแล้ว
๒. เขาเพิ่งจะตื่น/ตอนคนอื่นไปทำงานแล้ว
๓. ฉันชอบถ่ายรูป/ตอนคนอื่น ๆ ไม่รู้ตัว
๑. เมื่อเขามาที่นี่/คุณออกไปข้างนอกแล้ว
๒. เขามาที่นี่/เมื่อคุณออกไปแล้ว
๓. เมื่อฉันเป็นนักเรียน/ฉันขยันมาก
๑. เขาชอบมา/เวลาโรงเรียนยังไม่เลิก
๒. เวลาโรงเรียนเลิกแล้ว/เขาชอบมาหาฉันเสมอ
๓. เขาชอบมาหาฉัน/เวลาฉันกำลังสอนหนังสือ
๑. เขาชอบมาที่นี่/ในเวลาโรงเรียนยังไม่เลิก
๒. เขามักจะมาหาฉัน/ในเวลาโรงเรียนเลิกแล้ว
๓. เขาทำงานแทนฉัน/ในเวลาฉันไม่สบาย

- ตัวอย่างในข้อ ๑ เป็นอนุพากย์วิเศษณ์บอกเวลาก่อน
 ตัวอย่างในข้อ ๒ เป็นอนุพากย์วิเศษณ์บอกเวลาหลัง
 ตัวอย่างในข้อ ๓ เป็นอนุพากย์วิเศษณ์บอกเวลาเดียวกัน

คำเชื่อมเดี่ยว

ตั้งแต่

คุณลุงสร้างบ้านนี้/ตั้งแต่เรายังเด็ก (บอกเวลาเดียวกัน)

ผมปวดท้องเรื่อย/ตั้งแต่กินแกงเผ็ดเมื่อวานนี้ (บอกเวลาหลัง)

คำเชื่อมผสม

ฉันจะกุโทรทัศน์/ตอนที่คุณไปอาบน้ำ (บอกเวลาเดียวกัน)

เขามารับลูก/ตอนที่โรงเรียนเลิกแล้ว (บอกเวลาหลัง)

ตอนที่เขามารับลูก/โรงเรียนยังไม่เลิก (บอกเวลาก่อน)

เขาชอบมาหาฉัน/เวลาที่ฉันกำลังสอนหนังสือ (บอกเวลาเดียวกัน)

เขาชอบมาที่นี่/เวลาที่โรงเรียนเลิกแล้ว (บอกเวลาหลัง)

เขาชอบมาที่นี่/เวลาที่โรงเรียนยังไม่เลิก (บอกเวลาก่อน)

คำเชื่อมซ้อน

เราเล่นน้ำทะเลทุกวัน/เมื่อตอนที่เราไปหัวหิน (บอกเวลาเดียวกัน)

เขามาที่นี่/ เมื่อตอนที่คุณออกไปแล้ว

เมื่อครั้ง เธอไม่สบาย/ ฉันต้องไปทำงานคนเดียว

เมื่อเวลาฉันไม่สบาย/ ฉันไม่อยากกินอะไรเลย

เมื่อคราวที่ชาย เธอแต่งงาน/ ฉันไปอเมริกาพอดี

เขาอยากจนมาก/ ตั้งแต่เมื่อไฟไหม้บ้านคราวก่อน

เขาแต่งงาน/ ตั้งแต่ครั้ง เราเรียนหนังสืออยู่

ตั้งแต่คราวเราไปอยู่ชุกฉะด้วยกัน/ ฉันไม่พบแดงอีกเลย

คุณพอสร้างบ้านหลังนี้/ ตั้งแต่ตอนเรายังเป็นเด็กอยู่

๓.๓.๖.๒ อนุพากย์วิเศษณ์บอกสถานที่ อนุพากย์วิเศษณ์ชนิดนี้กำหนดสถานที่ที่เหตุการณ์ในอนุพากย์หลักเกิดขึ้น คำเชื่อมที่นำหน้าอนุพากย์วิเศษณ์ชนิดนี้ ได้แก่ คำเชื่อมในกลุ่มคำเชื่อมที่ให้ความหมายเกี่ยวกับสถานที่ ตัวอย่าง

คำเชื่อมเดี่ยว ของคตก/ แถวเด็กกำลังเล่นอยู่

ตำรวจกำลังทำเครื่องหมาย/ ตรงที่รถชนคน

คำเชื่อมผสม ฉันไม่ชอบขับรถ/ แถวที่การจราจรติดขัด

๓.๓.๖.๓. อนุพากย์วิเศษณ์บอกเหตุ อนุพากย์วิเศษณ์ชนิดนี้บอกให้รู้ว่า เหตุการณ์ในอนุพากย์วิเศษณ์เป็นเหตุที่ทำให้เหตุการณ์ในอนุพากย์หลักเกิดขึ้น หรืออาจจะกล่าวได้ว่า เหตุการณ์ในอนุพากย์หลักเป็นผลสืบเนื่องมาจาก เหตุการณ์ในอนุพากย์วิเศษณ์ คำเชื่อมที่นำหน้าอนุพากย์วิเศษณ์ชนิดนี้ ได้แก่ คำเชื่อมในกลุ่มคำเชื่อมที่ให้ความหมายเกี่ยวกับเหตุ ตัวอย่าง

คำเชื่อมเดี่ยว แแดงไม่มาโรงเรียน/ เพราะไม่สบาย

ฉันถาม/ ก็เพราะฉันยังไม่เข้าใจ

ฉันก็ใจมาก/ ที่คุณยังจำฉันได้

คำเชื่อมผสม เพราะฉันยังไม่เข้าใจ/ ฉันถึงถาม

แดงไม่มางานคืนนี้/ ก็เพราะว่า เขาไม่สมัคร

อนุพากย์วิเศษณ์บอกเหตุที่มีคำเชื่อมเกี่ยวกับเหตุที่ปรากฏในภาษาเขียนเป็นส่วนมาก ตัวอย่าง

เขาลาพักผ่อน/ เนื่องด้วยสุขภาพเขาไม่ดี

การทำนาไม่ได้ผล/ ด้วยฝนแล้งมานาน

คนไทยเรามากเฉื่อยชา/ โดยเหตุที่ อากาศร้อนจัด

๓.๓.๖.๔. อนุพากย์วิเศษณ์บอกความมุ่งหมาย อนุพากย์วิเศษณ์ชนิดนี้ บอกให้รู้ถึงความมุ่งหมายของ เหตุการณ์ในอนุพากย์หลัก คำเชื่อมอนุพากย์ชนิดนี้ ได้แก่ คำในกลุ่มคำเชื่อมอนุพากย์

ที่ให้ความหมายเกี่ยวกับความมุ่งหมาย ตัวอย่าง

คำเชื่อมเดี่ยว เขาเก็บเงินไว้/เพื่อซื้อรถคันใหม่
 เขาขายรถคันเก่า/ก็เพื่อจะซื้อคันใหม่
 พ่อให้เงินฉัน/เพื่อให้ซื้อรถคันใหม่
 เขาแสดงละคร/ก็เพื่อให้เราดู

คำเชื่อมผสม เพื่อที่จะได้ไม่ต้องโทรรถเมล์/ฉันเลยซื้อรถคันนี้
 ฉันช่วยเขา/เพื่อวางแผนของเขาจะได้เสร็จๆไป

๓.๓.๖.๕ อนุพากย์วิเศษบอกเงื่อนไข อนุพากย์วิเศษชนิดนี้บอกให้รู้ถึงเงื่อนไข
 ของเหตุการณ์ในอนุพากย์หลัก คำเชื่อมที่นำหน้าอนุพากย์ชนิดนี้ ได้แก่คำในกลุ่มคำเชื่อมอนุพากย์ที่ให้ความ
 ความหมายเกี่ยวกับเงื่อนไข ตัวอย่าง

คำเชื่อมเดี่ยว ฉันคงไม่ไปงานคืนนี้/ถ้าไม่มีรถ
 หากเจอปลาตัวโตๆ/ซื้อมาด้วยนะ
เมื่อฝนตก/ฉันไม่ไปนะ
 เขาหยิบของไม่ถึง/แม้จะตัวสูงมาก
ถึงเขาเจ็บหนัก/เขาก็ยังอ้วน
 เขาออกไปข้างนอก/ทั้งทั้งไม่ได้ใส่รองเท้า
 เขาออกไปข้างนอก/ทั้งที่ไม่ได้ใส่รองเท้า
 เขาจะไป/ต่อเมื่อฉันไปด้วย

เราจะออกเดินทาง/ก็ต่อเมื่อฝนหยุดแล้ว
ในเมื่อคุณไม่ไป/ฉันจะไปโดยอย่างไร
 เธอต้องสอบตกแน่ๆ/นอกจากเธอจะรีบคืนหนังสือ
 ฉันคงจะได้ไปเที่ยวกับเธอ/เว้นแต่ คุณแม่จะไม่อนุญาต

คำเชื่อมผสม ทานอะไรก่อนนะ/เพื่อว่าหิว
แม้ว่าเขาจะฉลาดมาก/แต่เขาก็ยังพลาดได้
 เขาออกไปข้างนอก/ทั้งทั้งที่ฝนตกหนัก
 เธอคงไปงานคืนนี้ได้/เว้นแต่ว่าเธอจะไม่ไป
 ฉันต้องไปหาเธอแน่ๆ/เว้นเสียแต่ว่าจะไม่มีรถ
 แดงคงจะไปงานคืนนี้/นอกจากว่าเธอจะไม่ไป
 ฉันจะมารับเธอตอนเย็น/นอกเสียจากว่าคุณแม่จะโกรธ

คำ เชื่อมซ้อน ถ้าหากเราไม่ไป/ฉันก็ไม่ไปไม่ได้
 ฉันอาจจะไปกับคุณ/ถ้าหากว่าหาคนใจใช้ได้
 อย่าไปนะ/ถ้าเผื่อยังทำการบ้านไม่เสร็จ
 ถ้าเผื่อว่าฝนหายเร็วๆ/ฉันก็จะไปซื้อผ้า
 ถึงแม้เขาจะอ้วน/เขาก็วิ่งเร็ว
 เขาวิ่งเร็วมาก/ถึงแม้ว่าเขาจะอ้วน

อนุพากย์วิเศษณ์บอกเงื่อนไขที่มีคำในกลุ่มคำ เชื่อมอนุพากย์ที่ปรากฏในภาษาเขียนเป็นส่วนมาก
 ตัวอย่าง

ถ้าแม้ว่าไม่ว่าง/ก็ไม่ต้องมา
 คุณนายจะฟ้องตำรวจ/ถ้าแม้ว่าคุณไม่ทำตามสัญญา
 ถึงแม้หากหมอจะมาทัน/ เขาก็คงช่วยท่านไม่ได้

๓.๓.๖.๖ อนุพากย์วิเศษณ์บอกประมาณ อนุพากย์วิเศษณ์จะประมาณเหตุการณ์ในอนุพากย์
 หลักโดยการเปรียบเทียบกันระหว่างสอง อนุพากย์หรือโดยบอกผลของ เหตุการณ์ในอนุพากย์หลัก

ก. บอกประมาณโดยการเปรียบเทียบ การเปรียบเทียบ ๒ ชั้น คือ

การเปรียบเทียบเท่ากัน ตัวอย่าง

คำ เชื่อมเดี่ยว เขาวิ่งเร็ว / เท่าที่ฉันบอกเขา
 เขาทำการบ้าน / เท่ากับที่ฉันบอกเขา
 เขาขับรถช้า / อย่างกับ (กะ) เต้าคลาน
 เขาพูดเร็ว / รวดกับ (กะ) กลัวคนอื่นแย่งพูด

คำ เชื่อมผสม เขาพูดเร็ว / รวดกับว่าคนอื่นจะแย่งพูด

การเปรียบเทียบไม่เท่ากัน ตัวอย่าง

เขารักลูกมาก / กว่าที่เขารักภรรยา
 เขารักภรรยาน้อย / กว่าที่เขารักลูก

อนุพากย์วิเศษณ์บอกประมาณโดยการเปรียบเทียบที่มีคำในกลุ่มคำ เชื่อมอนุพากย์ที่ปรากฏในภาษา
 เขียนเป็นส่วนมาก ตัวอย่าง

เขาถนอมลูกของเขา / ประดุจดัง ไข่อยู่ในหิน
 จังรักศักดิ์ศรีของตนเอง / ดังหนึ่ง จามรีรักขน

๓. บอกปริมาณโดยการบอกผล อนุพากย์วิเศษณ์จะประมาณเหตุการณ์ในอนุพากย์หลัก
 ด้วยการบอกผลของ เหตุการณ์ในอนุพากย์หลัก ตัวอย่าง

คำเชื่อมเกี่ยว เขาหัวขำมาก/จนจะเป็นลม
 เขาทำงานหนัก/กระทั่งล้มเจ็บ
 เขายากจนมาก/ขนาดไม่มีเสื้อผ้าและอาหาร

คำเชื่อมซ้อน เขาพยายาม/จนกระทั่ง ไปได้เมืองนอก

๓.๓.๖.๗ อนุพากย์วิเศษณ์บอกลักษณะ อนุพากย์วิเศษณ์จะบอกลักษณะของ เหตุการณ์ใน
 อนุพากย์หลักได้ ตัวอย่าง

คำเชื่อมเกี่ยว เขาทำเลข/ตามครูสอน
 เธอหึง/อย่างไม่มีใครเทียบ
 เขาขี่จักรยาน/โดยไม่ต้องไข่มือ

คำเชื่อมผสม เขาไม่ยอมทำการบ้าน/ความที่ครูสั่ง
 เธอสวย/อย่างที่ผู้หญิงอื่นต้องอิจฉา
 เขาขี่จักรยาน/โดยที่ไม่ต้องไข่มือ

คำเชื่อมซ้อน ฉันทำเลข/ตามอย่างที่ครูสอนทุกอย่าง

๓.๔. อนุพากย์หลัก

๓.๔.๑ หน้าที่ของอนุพากย์หลัก อนุพากย์หลักชนิดที่มีคำเชื่อมหรือชนิดไม่มีคำเชื่อมที่เป็น
 ส่วนหนึ่งของประโยคซับซ้อนอาจจะทำหน้าที่เป็น

๓.๔.๑.๑ ส่วนหนึ่งของหน่วยประโยคประเภทกริยา คือเป็นส่วนหลักในหน่วยกริยากรรม
 ของประโยคใหญ่ที่มีโครงสร้างแบบ V_1 ตัวอย่าง

V_1 ก็ใจเหลือเกิน/ที่คุณแต่งงานครั้งนี้ได้

๓.๔.๑.๒ หน่วยประโยคประเภทกริยา ๑ หน่วย

ก. เป็นหน่วยกริยากรรมของประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๒ หน่วย และ หน่วย
 หนึ่งเป็นหน่วยกริยากรรม ตัวอย่าง

SV_1 เธอแสดงกริยาเช่นนี้/ไม่ก็เลย

ข. เป็นหน่วยกริยากรรมของประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๒ หน่วย และหน่วย
 หนึ่งเป็นหน่วยกริยากรรม ตัวอย่าง

$V_t O$ ไม่ชอบเลย/คนขับรถเร็วมากๆ

๓.๔.๑.๓ หน่วยประโยค ๒ หน่วย คือ หน่วยประโยคประเภทนาม และหน่วยประโยคประเภทกริยา

ก. เป็นหน่วยประธานและหน่วยกริยากรรมของประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๓ หน่วย และมีหน่วยหนึ่งเป็นหน่วยกริยากรรม ตัวอย่าง

$S \ V_t \ O$ ฉัน ไม่ชอบ/ เด็กไม่เชื่อฟังพ่อแม่

ข. เป็นหน่วยกริยากรรมและหน่วยกรรมตรงของประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๓ หน่วย และมีหน่วยหนึ่งเป็นหน่วยกริยากรรม ตัวอย่าง

$S \ V_t \ O$ ที่คุณพูด/ไม่เป็น ความจริง

ค. เป็นหน่วยกริยาทวิกรรม และหน่วยกรรมตรงของประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๓ หน่วย แต่มีหน่วยหนึ่งเป็นหน่วยกริยาทวิกรรม ตัวอย่าง

$V_{tt} \ O \ I$ กำลังจะแจก- รางวัล/นักเรียนเรียนดี/ -รี

ข. เป็นหน่วยกริยาทวิกรรม และหน่วยกรรมรองของประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๓ หน่วย แต่มีหน่วยหนึ่งเป็นหน่วยกริยาทวิกรรม ตัวอย่าง

$V_{tt} \ I \ O$ ช่วยบอก- แคง -ก๊วย/ว่าฉันจะไปงานคืนนี้

๓.๔.๑.๔ หน่วยประโยค ๓ หน่วย คือเป็นหน่วยประโยคประเภทนาม ๒ หน่วย และเป็นหน่วยประโยคประเภทกริยา ๑ หน่วย

ก. เป็นหน่วยประธาน หน่วยกริยาทวิกรรม และหน่วยกรรมตรง ของประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๔ หน่วย ตัวอย่าง

$S \ V_{tt} \ O \ I$ ครูใหญ่กำลังจะแจก รางวัล/นักเรียนเรียนดี

ข. เป็นหน่วยกริยาทวิกรรม หน่วยกรรมตรง และหน่วยกรรมรอง ของประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๔ หน่วย ตัวอย่าง

$S \ V_{tt} \ O \ I$ คนพูดภาษาอังกฤษเก่งๆ/ชายชาย- ของ ฝรั่ง -น้อย

๓.๔.๑.๕ หน่วยประโยคและส่วนหนึ่งของหน่วยประโยค คืออาจจะเป็น

ก. เป็นหน่วยประโยค ๑ หน่วย และส่วนหนึ่งของหน่วยประโยค คืออาจจะเป็นหน่วยประโยคประเภทนาม ๑ หน่วย และเป็นเพียงส่วนหนึ่งของหน่วยประโยคประเภทกริยา หรืออาจจะเป็นหน่วยประโยคประเภทกริยา ๑ หน่วย และเป็นเพียงส่วนหนึ่งของหน่วยประโยคประเภทนาม

๑. เป็นหน่วยประธาน และส่วนหลักในหน่วยกริยากรรมของประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๒ หน่วย และมีหน่วยหนึ่งเป็นหน่วยกริยากรรม ตัวอย่าง

$S \ V_1$ เด็กคนนี้ มา/ตั้งแต่คุณยังไม่คืน

๒. เป็นหน่วยกริยากรรมและส่วนหลักในหน่วยประธานของประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๒ หน่วย และมีหน่วยหนึ่งเป็นหน่วยกริยากรรม ตัวอย่าง

S V_i เด็ก/ที่กำลังรับรางวัล น่ารักนะ

๓. เป็นหน่วยกรรมตรงและส่วนหลักในหน่วยกริยากรรมของประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๒ หน่วย แต่มีหน่วยหนึ่งเป็นหน่วยกริยากรรม ตัวอย่าง

V_t O ไม่ยากเกิน- ชาว / -เพราะไม่สบาย

๔. เป็นหน่วยกริยากรรม และส่วนหลักในหน่วยกรรมตรงของประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๒ หน่วย แต่มีหน่วยหนึ่งเป็นหน่วยกริยากรรม ตัวอย่าง

V_t O เช็ด- โต๊ะ/ที่อยู่มุ้งทอง -ด้วยนะ

๕. หน่วยประโยค ๒ หน่วยและส่วนหนึ่งของหน่วยประโยค คืออาจจะเป็นหน่วยประโยคประเภทนาม ๒ หน่วย และส่วนหนึ่งของหน่วยประโยคประเภทกริยา หรืออาจจะเป็นหน่วยประโยคประเภทนาม ๑ หน่วย หน่วยประโยคประเภทกริยา ๑ หน่วย และส่วนหนึ่งของหน่วยประโยคประเภทนาม

๑. เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง และส่วนหลักในหน่วยกริยากรรมของประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๓ หน่วย และมีหน่วยหนึ่งเป็นหน่วยกริยากรรม ตัวอย่าง

S V_t O ฉัน ไม่ชอบ- เด็กคนนี้/ -เพราะแกร้งให้เก่ง

๒. เป็นหน่วยประธาน หน่วยกริยากรรม และส่วนหลักในหน่วยกรรมตรงของประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๓ หน่วย และมีหน่วยหนึ่งเป็นหน่วยกริยากรรม ตัวอย่าง

S V_t O ฉัน ไม่ชอบ เด็ก/ที่ไม่เชื่อฟังพ่อแม่

๓. เป็นหน่วยกริยากรรม หน่วยกรรมตรง และส่วนหลักในหน่วยประธานของประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๓ หน่วย และมีหน่วยหนึ่งเป็นหน่วยกริยากรรม ตัวอย่าง

S V_t O เด็ก/ที่กำลังรับรางวัล เป็น ลูกครูใหญ่

๔. เป็นหน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง และส่วนหลักในหน่วยกริยากรรมของประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๓ หน่วย แต่มีหน่วยหนึ่งเป็นหน่วยกริยากรรม ตัวอย่าง

V_{tt} O I ให้- สดางค์ เขา -บ้าง/เวลาที่เขามาหา

๕. เป็นหน่วยกริยากรรม หน่วยกรรมตรง และส่วนหลักในหน่วยกรรมรองของประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๓ หน่วย แต่มีหน่วยหนึ่งเป็นหน่วยกริยากรรม ตัวอย่าง

V_{tt} O I ให้- เงิน เด็ก/ที่มาส่งของ -แล้วรี

๖. เป็นหน่วยกริยาทวิกรรม หน่วยกรรมรอง และส่วนหลักในหน่วยกรรมตรงของประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๓ หน่วย แต่มีหน่วยหนึ่งเป็นหน่วยกริยาทวิกรรม ตัวอย่าง

$V_{tt} O I$ ให้-หนังสือ/ที่เพิ่งซื้อใหม่ เขา -เรียง

ค. หน่วยประโยค ๓ หน่วยและส่วนหนึ่งของหน่วยประโยค คืออาจจะเป็นหน่วยประโยคประเภทนาม ๓ หน่วย และส่วนหนึ่งของหน่วยประโยคประเภทกริยา หรืออาจจะเป็นหน่วยประโยคประเภทนาม ๒ หน่วย หน่วยประโยคประเภทกริยา ๑ หน่วย และส่วนหนึ่งของหน่วยประโยคประเภทนาม

๑. เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง และส่วนหลักในหน่วยกริยาทวิกรรมของประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๔ หน่วย ตัวอย่าง

$S V_{tt} O I$ พ่อ ให้-หนังสือเล่มนี้ ฉัน /-ตั้งแต่ฉันยังเป็นเด็ก

๒. เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรมรอง หน่วยกริยาทวิกรรม และส่วนหลักในหน่วยกรรมตรงของประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๔ หน่วย ตัวอย่าง

$I S V_{tt} O$ นิสิตกลุ่มนี้ อาจารย์ จะให้ยืม หนังสือ/ที่เพิ่งซื้อใหม่

๓. เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกริยาทวิกรรม และส่วนหลักในหน่วยกรรมรองของประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๔ หน่วย ตัวอย่าง

$O S V_{tt} I$ หนังสือพวกนี้ ครู จะให้ นักเรียน/ที่สนใจ

๔. เป็นหน่วยกริยาทวิกรรม หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง และส่วนหลักในหน่วยประโยคใหญ่ที่มีหน่วยโครงสร้าง ๔ หน่วย ตัวอย่าง

$S V_{tt} O I$ ครู/ที่เพิ่งเข้าใหม่ กำลังสอน หนังสือ นักเรียน

อนุพากย์หลักที่มีค่าเชื่อม หรือไม่มีค่าเชื่อมที่เป็นส่วนหนึ่งของประโยคผสม ประโยคผสมอาจจะประกอบด้วยอนุพากย์หลักชนิดที่มีค่าเชื่อมกับอนุพากย์หลักชนิดไม่มีค่าเชื่อม หรืออาจจะประกอบด้วยอนุพากย์หลักชนิดที่มีค่าเชื่อมทั้งคู่

อนุพากย์ทั้งสองต่างก็ทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของประโยคผสม ตัวอย่าง

เขาจะไม่ไปคุณหญิง/แต่จะไปบ้านเพื่อน

ประโยคผสมประกอบด้วย อนุพากย์หลักที่ไม่มีค่าเชื่อม เขาจะไม่ไปคุณหญิง กับ อนุพากย์หลักที่มีค่าเชื่อม แต่จะไปบ้านเพื่อน

ฉันก็อยากไป/แต่ฉันไปไม่ได้

ประโยคผสมประกอบด้วยอนุพากย์หลักที่มีค่าเชื่อม ฉันก็อยากไป กับ แต่ฉันไปไม่ได้

๓.๔.๒ โครงสร้างของอนุพากย์หลัก

อนุพากย์หลักชนิดที่มีค่าเชื่อมอาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคเริ่มได้ ส่วนอนุพากย์หลักที่ไม่มีค่าเชื่อมอาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคเริ่ม หรือเป็นแบบของประโยคไม่เริ่มโดยเฉพาะ ดังนี้ คือ

๓.๔.๒.๑ อนุพากย์หลักชนิดที่มีค่าเชื่อมอาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคเริ่มแบบใดแบบหนึ่งใน ๑๐ แบบ ต่อไปนี้ คือ

- v_i ฉันไปเที่ยวหัวหินมา/แต่ไม่สนุกเลย
- s v_i ✓ ฉันให้ตุ๊กตาเด็กคนนั้น/แต่แกกไม่ตีใจ
- v_i s คุณอรุณีมีลูกสาวสวย/แต่ไม่เรียบร้อยเลยนะ เด็กคนนี้
- v_t o หนูจะกินข้าว/หรือว่าจะกิน ขนม
- s v_t o, แดงกินข้าว/แล้วเขาถึงไป โรงเรียน
- o s v_t เสื้อที่ฉันเย็บเอง/แต่กระโปรงนั้น คุณแม่ เย็บ
- v_{tt} o i คุณจะซื้อที่/หรือว่าจะขาย ที่ ผม
- s v_{tt} o i คำจะช่วยฉันเท่ากับข้าว/ส่วน แดง จะช่วยสอน หนังสือ ลูกเรา
- o s v_{tt} i บ้านหลังนี้ผมปลูกเอง/แต่รถนี้ คุณพ่อ ให้ ผม
- i s v_{tt} o ผมเติมน้ำมันรถคุณแล้ว/แต่ รถคุณพอ ผม ยังไม่ได้เติมน้ำมัน

๓.๔.๒.๒(ก) อนุพากย์หลักที่ไม่มีค่าเชื่อมอาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคเริ่มแบบใดแบบหนึ่งใน ๑๐ แบบ ต่อไปนี้ คือ

- v_i คิใจใหม่/ที่เธอชอบได้ ที่ ๑
- s v_i ฉัน คิใจมาก/ที่คุณมาวันนี้
- v_i s น่ารักนะ เด็ก/ที่กำลังเข้าลูกโป่ง
- v_t o อยากได้- กระเป๋า/อย่างที่คุณซื้อมาเมื่อวานนี้ -จังเลย
- s v_t o เด็ก/ที่ขยัน/ จะได้รับ รางวัล
- o s v_t กระโปรง/ที่คุณใส่เมื่อวานนี้/ ฉัน ชอบมาก
- v_{tt} o i อยากจะแจก สมุดและดินสอ เด็ก/ที่ยากจน
- s v_{tt} o i ฉัน อยากจะให้ ขนม เด็กๆ/ที่ยากจน
- o s v_i เสื้อผ้า ฉัน เคยให้ เขา/แต่ฉันไม่เคยให้เงินเขาเลย
- i s v_{tt} o รถคันนี้ ผม เติม- น้ำมัน -แล้ว/ตามที่คุณสั่ง

๓.๔.๒.๒(ข) อนุพากย์หลักที่ไม่มีค่าเชื่อมอาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคไม่เริ่มโดยเฉพาะแบบใดแบบหนึ่งใน ๙ แบบ ต่อไปนี้ คือ

- v_t รู้ใหม่/ว่าใครจะมาบ้านเราวันนี้
- s v_t ฉัน ไม่ได้ยิน/ ที่เขาพูด
- v_{tt}o กำลังจะแจก- รางวัล/ นักเรียนเรียนดี /-รู้
- s v_{tt}o ครูใหญ่ กำลังจะแจก รางวัล/ นักเรียนเรียนดี
- o s v_{tt} หนังสือนี้ ครู จะให้/ คนสนใจวรรณคดีจริง ๆ
- v_{tt} i ช่วยบอก- แคง -ค้วย/ ว่าฉันจะไปหาเขาคืนนี้
- s v_{tt} i เขา บอก ฉัน/ ว่าเขาจะมาที่นี่อีก

อนุพากย์หลักชนิดที่มีค่าเชื่อมอาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคไม่เริ่มโดยเฉพาะแบบใดแบบหนึ่งใน ๑๐ แบบ (ดูหน้า ๓๐) ได้ แต่เมื่ออนุพากย์ที่มีค่าเชื่อมและมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคไม่เริ่มโดยเฉพาะปรากฏร่วมกับอนุพากย์อีกอนุพากย์หนึ่งในประโยคใหญ่ประโยคเดียวกันแล้ว อนุพากย์ที่มีค่าเชื่อมนั้นจะทำให้โครงสร้างของประโยคใหญ่หรือประโยคผสมมีแบบโครงสร้างของประโยคไม่เริ่มโดยเฉพาะรวมอยู่ด้วย และประโยคใหญ่ที่มีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคไม่เริ่มโดยเฉพาะนั้นอยู่พ้นขอบเขตการวิจัย

ดังได้กล่าวแล้วว่า อนุพากย์หลักอาจจะมีโครงสร้างที่ไม่ติดต่อกันเป็นแบบ ๒๓. (ดูบทที่ ๒ หน้า ๓๕) คือ อนุพากย์หลักอาจจะมีอนุพากย์อื่นทั้งอนุพากย์มาแทรกอยู่ระหว่างหน่วยโครงสร้างของอนุพากย์หลักได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ คือ

- s....v_i เด็ก/ที่คุณหักที่ตลาด/ สวายนะ
- s....v_to ผู้หญิง/ที่หักคุณที่ตลาด/ เป็น ไคร
- o....s v_t เด็ก/ที่ไม่เชื่อฟังพ่อแม่/ ฉัน ไม่ชอบเลย
- o s....v_t รถคันนี้ คนรถ/ที่เพิ่งมาอยู่ใหม่/ เช็กทุกวัน
- v_{tt} o....i ช่วยขาย- น้ำหอม/ที่อยู่ใกล้ๆกระจก/ ลูกค้า -หนอย
- s....v_{tt}o i คน/ที่ยืนพูดกับน้องเมื่อสักครู่นี้/ เคยขาย ที่ พี่
- o....s v_{tt}i หนังสือ/ที่ฉันกำลังอ่านอยู่นี้/ คุณแม่ ให้ ฉัน
- i....s v_{tt}o รถ/ที่คุณขับอยู่นี้/ ผม เติม- น้ำมัน -แล้ว
- o s....v_{tt}i รถคันนี้ ผู้หญิง/ที่เดินผ่านเราไป/ ขาย ที่
- i s....v_{tt}o เด็กชั้นนี้ ครู/ที่เพิ่งเข้าใหม่/ กำลังสอน เลข
- s v_{tt} o....i ผู้หญิงคนนั้น ชาย รถ/ที่เพิ่งซื้อใหม่/ เพื่อน

เมื่อได้ศึกษาหน้าที่และโครงสร้างของอนุภาคหลักแล้ว จะสังเกตได้ว่า ในประโยคซับซ้อน อนุภาคหลักอาจจะมีแบบโครงสร้าง เป็นแบบเดียวกับแบบโครงสร้างของประโยคใหญ่หรือแตกต่างไป จากแบบโครงสร้างประโยคใหญ่ก็ได้

ถ้าอนุภาคหลักมีแบบโครงสร้าง เป็นแบบเดียวกับแบบโครงสร้างของประโยคซับซ้อน คือ ประโยคซับซ้อนประกอบด้วยหน่วยโครงสร้าง ๑ หน่วย อนุภาคหลักจะทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของหน่วยประโยค

ถ้าประโยคซับซ้อนประกอบด้วยหน่วยโครงสร้าง ๒ หน่วย อนุภาคหลักจะทำหน้าที่เป็นหน่วย ประโยค ๑ หน่วย และเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยประโยคอีกหน่วยหนึ่งด้วย

ถ้าประโยคซับซ้อนประกอบด้วยหน่วยโครงสร้าง ๓ หน่วย อนุภาคหลักจะทำหน้าที่เป็นหน่วย ประโยค ๒ หน่วย และเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยประโยคอีกหน่วยหนึ่งด้วย

ถ้าประโยคซับซ้อนประกอบด้วยหน่วยโครงสร้าง ๔ หน่วย อนุภาคหลักจะทำหน้าที่เป็นหน่วย ประโยค ๓ หน่วย และเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยประโยคอีกหน่วยหนึ่งด้วย

ตัวอย่าง ประโยคซับซ้อนมีแบบโครงสร้างเป็นแบบ V_1 ประกอบด้วยหน่วยโครงสร้างหนึ่งหน่วย อนุภาคหลักมีแบบโครงสร้างเป็นแบบ v_1 เช่นเดียวกัน

V_1 ที่ใจ/ที่ออกมาในวันนี้

อนุภาคหลัก ที่ใจ ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของหน่วยกริยากรรม (V_1)

ถ้าอนุภาคหลักมีแบบโครงสร้างต่างไปจากแบบโครงสร้างของประโยคซับซ้อน คือ

ถ้าประโยคซับซ้อนประกอบด้วยหน่วยโครงสร้าง ๒ หน่วย แต่อนุภาคหลักประกอบด้วยหน่วยโครงสร้าง ๑ หน่วย อนุภาคหลักจะทำหน้าที่เป็นหน่วยประโยค ๑ หน่วย

ถ้าประโยคซับซ้อนประกอบด้วยหน่วยโครงสร้าง ๓ หน่วย แต่อนุภาคหลักประกอบด้วยหน่วยโครงสร้าง ๒ หน่วย อนุภาคหลักจะทำหน้าที่เป็นหน่วยประโยค ๒ หน่วย

ถ้าประโยคซับซ้อนประกอบด้วยโครงสร้าง ๔ หน่วย แต่อนุภาคหลักประกอบด้วยหน่วยโครงสร้าง ๓ หน่วย อนุภาคหลักจะทำหน้าที่เป็นหน่วยประโยค ๓ หน่วย

ตัวอย่าง ประโยคซับซ้อนมีแบบโครงสร้างเป็นแบบ $S V_t O$ ประกอบด้วยหน่วยโครงสร้าง

๓ หน่วย ส่วนอนุภาคหลักมีแบบโครงสร้าง เป็นแบบ $s v_t$

$S V_t O$

ฉัน ไม่ชอบ / คนขับรถเร็วมาก ๆ

$s v_t$

อนุภาคหลัก ฉัน ไม่ชอบ ทำหน้าที่เป็นหน่วยประโยค ๒ หน่วย คือ หน่วยประธาน และหน่วยกริยากรรม ($S V_t$)

อนุพากย์หลักที่มีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคเริ่มทุกๆแบบข้างต้น (ดูหน้า ๗๐) อาจจะปรากฏ
ร่วมกันในประโยคผสมได้ โครงสร้างของอนุพากย์ ๒ อนุพากย์จะเป็นโครงสร้างของประโยคผสมด้วย
ตัวอย่าง

อนุพากย์หลัก s v_i แดง มาที่นี่
กับอนุพากย์หลัก - s v_i แต่เขา กลับไปแล้ว ปรากฏร่วมกันในประโยคผสม
sv_i-sv_i แดง มาที่นี่/แต่เขา กลับไปแล้ว

๓.๔.๓ คำเชื่อมอนุพากย์หลัก คำเชื่อมอนุพากย์หลักอาจจะปรากฏในตำแหน่งต่าง ๆ

ดังนี้ คือ

ก. ปรากฏก่อนอนุพากย์เป็นชนิด คำเชื่อมต้น มี ๑ คำ ได้แก่คำว่า แต่ แต่ว่า ข้าง ส่วน
ฝ่าย แต่ข้าง หรือ หรือว่า แล้ว และ

ข. ปรากฏหลังบทประธานของอนุพากย์ เป็นชนิด คำเชื่อมใน มี ๕ คำ ได้แก่คำว่า
ก็ จึง ถึง เลย ก็เลย

ค. ปรากฏขนาบบทประธานของอนุพากย์ เป็นชนิด คำเชื่อมขนาบ มี ๗ คำ ได้แก่คำว่า
แต่-ก็ แล้ว-ก็ แล้ว-ถึง แล้ว-จึง แล้ว-เลย แล้ว-ก็เลย แต่แล้ว-ก็

คำเชื่อมอนุพากย์หลักอาจจะแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ได้ ๕ กลุ่ม ตามความหมายของคำเชื่อมนั้น ๆ

คือ

๑. กลุ่มคำเชื่อมที่ให้ความหมายเกี่ยวกับความแตกต่างหรือความตรงกันข้าม มี ๘ คำ
ได้แก่ คำเชื่อมเดี่ยว ๕ คำ คือ แต่ ข้าง ส่วน ฝ่าย แต่แล้ว-ก็

คำเชื่อมผสม ๒ คำ คือ แต่-ก็ แต่ว่า

คำเชื่อมซ้อน ๑ คำ คือ แต่ข้าง

คำเชื่อมในกลุ่มนี้ที่ปรากฏในภาษาเขียนเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่คำว่า ทว่า แต่ทว่า

๒. กลุ่มคำเชื่อมที่ให้ความหมายเกี่ยวกับการเลือก มี ๒ คำ ได้แก่คำเชื่อมเดี่ยว หรือ
(โดยปกติในภาษาพูดจะออกเสียงเป็น วี) และคำเชื่อมผสม หรือว่า (ในภาษาพูดออกเสียงเป็น วีว่า)

๓. กลุ่มคำเชื่อมที่ให้ความหมายเกี่ยวกับความคล้ายคลึงกัน มี ๗ คำ ได้แก่คำเชื่อมเดี่ยว
๒ คำ คือ แล้ว และ คำเชื่อมผสม ๕ คำ ได้แก่คำว่า แล้ว-ก็ แล้ว-ถึง แล้ว-จึง
แล้ว-เลย แล้ว-ก็เลย

๔. กลุ่มคำเชื่อมที่ให้ความหมายเกี่ยวกับผล มี ๕ คำ ได้แก่คำเชื่อมเดี่ยว ก็ จึง ถึง เลย กับคำเชื่อมซ้อน ก็เลย อีกคำหนึ่ง

๓.๔.๔ ความหมายของอนุพากย์หลัก ในที่นี้จะกล่าวในแง่ที่ว่า อนุพากย์หลักที่มีคำเชื่อมจะมีความหมายเกี่ยวกับอะไรบ้าง โดยอาจจะสังเกตได้จากกลุ่มคำเชื่อมอนุพากย์หลัก (ในข้อ ๓.๔.๓) ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันไปเป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้ คือ

๓.๔.๔.๑ อนุพากย์หลักบอกความแตกต่างหรือความตรงข้าม อนุพากย์หลักที่มีคำเชื่อมจะบอกให้รู้ว่า เหตุการณ์ในอนุพากย์หลักที่อยู่ข้างหน้าจะต้องแตกต่างหรือตรงข้ามกับเหตุการณ์ในอนุพากย์หลักที่มีคำเชื่อม อนุพากย์ชนิดนี้มีคำในกลุ่มคำเชื่อมอนุพากย์เกี่ยวกับความแตกต่างหรือความตรงกันข้าม นำหน้า ตัวอย่าง

- คำเชื่อมเดี่ยว ฉันไม่เคยไปอยุธยา/แต่นิดไป ๓ ครั้งแล้ว
ฉันอยากกลับบ้าน/ส่วนเพื่อน ๆอยากอยู่ต่อ
แดงจะกลับบ้าน/ข้างดำไม่ยอมกลับ
- คำเชื่อมผสม น้องจะไปกับแม่/แต่ว่าพี่จะไปกับพ่อ
ฉันห้ามเขาแล้ว/แต่เขาก็ไม่เชื่อฉัน
- คำเชื่อมซ้อน คุณพ่ออนุญาตแล้ว/แต่ข้างคุณแม่ยังไม่อนุญาต

อนุพากย์หลักที่ปรากฏในภาษาเขียนเป็นส่วนมาก ได้แก่อนุพากย์หลักที่มีคำเชื่อม ทว่า แต่ทว่า นำหน้า ตัวอย่าง

- ฉันอยากจะซื้อที่แปลงนั้น/ทว่าเงินไม่พอ
- ฉันจะซื้อรถยนต์/แต่ทว่าต้องปรึกษาคุณพ่อก่อน

๓.๔.๔.๒ อนุพากย์หลักบอกความเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง อนุพากย์หลักที่มีคำเชื่อมจะบอกให้รู้ว่าผู้พูดต้องการคำตอบอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกี่ยวเนื่องด้วยคำถามนั้น ตัวอย่าง

- คำเชื่อมเดี่ยว คุณจะไปบ้านเอง/หรือจะให้แดงไป
- คำเชื่อมผสม คุณจะไปบ้านเพื่อน/หรือว่าจะไปคูหนึ่งกับฉัน

๓.๔.๔.๓ อนุพากย์หลักบอกความคล้อยตามกัน อนุพากย์หลักที่มีคำเชื่อมจะบอกให้รู้ว่า เหตุการณ์ในอนุพากย์ที่มาก่อนนั้นจะต้องคล้อยตามกันไปกับเหตุการณ์ในอนุพากย์หลักที่มีคำเชื่อม ตัวอย่าง

- คำเชื่อมเดี่ยว แแดงจะไปคูหนึ่ง/แล้วจะไปซื้อผ้าด้วย
เขาอยากไปคูหนึ่ง/และอยากไปซื้อของด้วย

คำเชื่อมผสม

เขาอาบน้ำ/แล้ว เขาก็ เข้านอน
ฉันจะแหวะอังกฤมก่อน/แล้ว ฉันถึง จะกลับเมืองไทย
ฉันไปรับลูก/แล้ว ฉันจึง ไ้มาที่นี่
ฉันไปเยี่ยมเพื่อที่โรงพยาบาล/แล้วฉันเลย มาที่นี่ต่อ
ฉันไปจ้องตัวกับเพื่อน/แล้ว ฉัน ก็เลยคุยหนังกับเขา

๓.๘.๘.๘ อนุพากย์หลักบอกผล อนุพากย์หลักที่มีคำเชื่อมจะบอกให้รู้ว่าเหตุการณ์

ในอนุพากย์นั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ในอนุพากย์ที่ไม่มีคำเชื่อม ตัวอย่าง

คำเชื่อมเดี่ยว

คุณทำดีแล้ว/คุณก็ ไม่ต้องกลัวใคร
วันนี้อากาศดี/ฉันจึงออกมาเดินเล่น
เมื่อวานนี้ฉันไม่สบาย/ฉันจึงไม่มาโรงเรียน
เขาดีจริงๆ/เขาเลยมาไม่ทัน
ฉันทำความดี/ฉันก็เลยไม่ต้องกลัวใคร

คำเชื่อมซ้อน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย